

**Dobre
novosti,
novi
izzivi**

BREDA PAHOR

Smotno upravljati kulturne ustanove ob upoštevanju spremenjenih (oz. spreminjanja) razmer in neovrgljivih teženj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Pred to zahtevno nalogo je postavljen zelo širok krog Slovencev, ki vodi posamezne ustanove ali z odločujočih položajev spremlja njihovo težko zivljenje. V današnjem času namreč tudi pozitivni premiki, kot je na primer delitev stavbe soli Glasbene matice s strani trzasko občinske uprave, postavlja nove dileme in zahtevajo hitre, vendar premisljene poteze na zastavljene izzive. V kratkem se bo namreč podoba Glasbene matice spremenila, njena vloga pa bo ostala ista, kar pomeni, da bodo morali upravljalci ob sodelovanju vse manjsine izoblikovati primerne vsebinske smernice (solska dejavnost se bo locila od ljubiteljske), vzpostaviti pa bo tudi treba primerne oblike upravnofinancnega poslovanja.

Hoces-noces finančno vprasanje se vedno pretežno zaposluje slovenske kulturne ustanove. Iz velike zagate (beri zaprtje) so se posamezne ustanove v zadnjem letu le uspele izviti, pri tem je bil ob zavzemanju posamičnih odborov, slovenske organiziranosti in političnih predstavnikov odločilna odgovorna drza zaposlenih, bodocnost pa je treba se graditi. Pri tem so lahko v oporo razmislijanja, iznesena na petkovem občnem zboru Glasbene matice. Če bi zeleli potegniti nekakšno rdečo nit, bi lahko rekli, da je bodocnost samo v skupnem gospodarjenju. Podpredsednik deželne sveta FJK Milos Budin je iznesel predlog o »manjinskem globalnem proračunu«, v katerem bi bile upoštevane vse ustanove. Nujen pogoj je seveda odkrito dogovarjanje o razporejanju sil in sredstev: tako je Rudi Pavsic (SKGZ) naglasil pomen »združevanja glasbene stvarnosti« in iskanja možnosti po sodelovanju slednjih z ostalimi manjinskimi strukturami. V sedanjem »postkatastrofalnem«, a se vedno težkem obdobju, je pomembno, da so se večje ustanove ob sodelovanju obeh krovnih organizacij osamosvojile, Pavsic je menil, da bi se lahko »osvobodile tudi krovnosti«. Iz finančnih okov se zaenkrat niso resile, potrebnih bo veliko naporov, je rekel Sergij Pahor (SSO); pomembno pa je, da po tej poti stopajo dogovorjeno skupaj.

IZOLA / NOVA ŠOLA ZA ITALIJANSKO MANJŠINO

Na otvoritvi Kučan in Scalfaro o sožitju, sodelovanju, manjšinah

Kučanova želja, da ne bi zapirali slovenskih šol v Italiji - V Kopru srečanje Fassino-Juri

IZOLA - Predsednika Kučan in Scalfaro sta po vrnitvi z vrha srednjeevropskih držav na Slovenskem izročila namenu novo slo italijanske manjsine v Izoli. Poudarila sta dobre odnose, ki sta jih vzpostavili Slovenija in Italija, ter posebno vlogo manjsin pri povezovanju držav, ljudi in kultur. Predsednik Kučan je tudi izrazil željo, da ne bi zapirali slovenskih šol v Italiji. V znak prijateljstva sta predsednika posadila pred solo oljko, simbol miru.

Se pred svečanostjo v Izoli sta se v Kopru sestala podtajnik Fassino in državni sekretar Juri in poglobila vrsto vprašanj meddržavnega in obmejnega sodelovanja.

Na 2. strani

Poslanci Oljke za avtonomijo FJK

Poslanci Oljke iz Furlanije-Juljske krajine želijo okrepiti avtonomijo Dezele. To je cilj popravkov, ki so jih vložili Antonio Di Bisceglie (-DSL), Elvio Ruffino (DSL) in Mario Prestamburgo (LS) k osnutku za spremembo ustave, ki ga je izdelala dvodomna komisija in ki je v deželnih krogih vzbudil veliko zaskrbljenost.

Predloženi popravki predvidevajo med drugim obnovitev prehodnih določil za prilagoditev statuta avtonomne dezele novi ustavi in razširitev pristojnosti dezele v okviru bolj izrazite federalistične ureditve Italije.

Di Bisceglie je povedal, da so izoblikovani popravki sad srečan s predstavniki drugih avtonomističnih sil v parlamentu in pogovorov s predsednikom deželne vlade FJK Cruderjem

Novi prostori Kmečke banke

V petek 30. t.m. bodo slovesno izročili namenu nove prostore Kmečke banke v Gorici. V prostore na Verdjevem korzu, nasproti sedanjega sedeza, bodo premestili vsa okna in celotno neposredno poslovanje s klienti. Nova razporeditev bo omogočila hitrejše poslovanje. Sedež banke ostaja se naprej na stari lokaciji, le da ga bodo pruredili, zlasti v pritličnem delu.

Na 7. strani

Clintonu gre za nohte

NEW YORK - Tako kot se je že zgodilo pred šestimi leti, ko je resila moza iz skandala, v katerem ga je potegnila Jennifer Flowers, se je Hillary Clinton odločila, da prevzame Billovo obrambo v lastne roke. Prihodnji torek, prav na dan, ko bo imel predsednik svoj tradicionalni ja-

vni govor o položaju države, bo first lady nastopila pred televizijskimi kamerami v studiu NBS v Rockefeller centru. Osrednjo vlogo, ki jo je v Clintonovi obrambi pred obtožbami neodvisnega sodnika Kennetha Starra prevzela Hillary, potrjuje tudi njena odločitev o spremembah v

pravni ekipi, ki skrbi za predsednikovo obrambo.

Zadnje sončaze javnega mnenja so včeraj pokazale, da se Clintonova kredibilnost medtem močno maje in da le se slaba polovica vprašanih (46%) verjame v predsednikovo nedolžnost.

Na 16. strani

HAVANA / DANES ODHOD S KUBE

Papež terjal svobodo za Cerkev

Zahteval je tudi enake pravice za vse, govoril je o strpnosti

HAVANA - Danes bo papež Janez Pavel II. končal svoj obisk na Kubi, s katerim so se morda odprle nove perspektive iskanja vsega tistega, kar bi nekdanje nasprotnike lahko združilo v naporih za boljše prihodnost cloveštva. Včeraj je papež odkrito zahteval svobodo za Cerkev in pravice za vse, govoril pa je tudi o strpnosti in postopnosti.

Na 16. strani

Faziov recept za delo

NEAPELJ - Monetarna stabilnost, uravnoteženi javni računi in gospodarska rast so za guvernerja Banke Italije Antonia Fazio trije osnovni pogoji za razvoj zaposlenosti, brez katere ne bo mogoče ugotoviti rezultatov, ki so bili doseženi v strukturnih posegih v javne finance.

Na 16. strani

Zaključek festivala Alpe Adria Cinema

TRST - Danes se bo v Trstu zaključil 9. festival Alpe Adria Cinema, v okviru katerega so včeraj priredili posvet o jugoslovanskem crnem filmu, saj je bilo prav retrospektivi Crni val odmerjeno največ prostora. Pred današnjimi filmskimi prikazi pa bo dopoldne v gledaliscu Miela okrogla miza Sofri: Sarajevo-Piza, povratna voznja. Zvečer pa bodo podelili letošnje nagrade.

Na 2. in 4. strani

Levoča: brez dogovora kako naprej

LEVOČA - Peto srečanje srednjeevropskih predsednikov Levoča '98 se je končalo brez dogovora o morebitni siritvi z dosedanjih osmih stalnih udeleženk na Ukrajino, Romunijo in Bolgarijo, ki so bile tokrat gostje. Prav tako se niso dogovorili o državi, ki naj bi srečanje gostila prihodnje leto.

Na 16. strani

grandi
1884-1922
antonio grandi
avtomobili od 1921

Novi Fiat? Pohihte, ponudba »Avto za odpad« se zaključuje 31. januarja!

SUZUKI VITARA, nove od 27.500.000 lir dalje »ključji v roke«

menjava olja **oliofiat dual** za vsa vozila: 29.000 lir (iva vključena)

TRST - ULICA FLAVIA 120 - TEL. 281166

OD 7. JANUARJA DALJE ZA 6 TEDNOV

SEZONSKA RAZPRODAJA

v veleblagovnici
VIDUSSI

Čedad - Trg Picco 14

POPUSTI OD 20 DO 50%

Moška, ženska in otroška oblačila

Športna konfekcija

Največja izbira krzna v Furlaniji-Juljski krajini

TAX FREE

PEUGEOT OD LIT
106 13.670.000*

*106 Las Vegas, 950 ccm, 50 CV (37 kW), vključen državni prispevek.

ZAPADLOST
31 01 98

Ponudbo nudijo zastopniki in podružnice Peugeot.

PREIZKUSITE GA PRI:

PADOVAN & FIGLI s.r.l.

Trst, ul. Flavia 47 - Tel. 827782

IZOLA / NA OTVORITVI NOVE ITALIJANSKE ŠOLE

Kučan in Scalfaro o dobrih odnosih in skrbi za manjšini

IZOLA - Če so srečanja na vrhu pokazatelj odnosov med državami, so odnosi med Italijo in Slovenijo izredni: predsednik italijanske republike Oscar Luigi Scalfaro je bil na obisku v Sloveniji junija lani (vrh srednjeevropskih predsednikov v Piranu), julija (državni obisk v Ljubljani) in včeraj za tretjic za izročitev namenu nove italijanske sole v Izoli, kjer je skupaj s predsednikom Slovenije Milanom Kučanom postavil v ospredje dobroseselskih odnosov reševanje vprašanj manjšin.

V Izoli sta Kučan in Scalfaro včeraj popoldne otvorila poslopje, v katerem bosta od prihodnjega marca otroški vrtec in osnovna šola D. Alighieri. Se pred svečanostjo pa je bilo na zupanstvu v Koprju srečanje slovenskega državnega sekretarja na zunanjem ministrstvu Franca Jurija z italijanskim podsekretarjem za zunanje zadeve Pierom Fassinom, ki sta ju spremljala veleposlanika Peter Bekeš in Massimo Spineti. Govor je bil o dvostranskem sodelovanju, pa tudi o vprašanjih, ki zadevajo obe manjšini; italijanska stran je se zlasti naglasila pričakovanju za priznanje Italijanske unije tudi v Sloveniji, slo-

venska stran pa med drugim vprašanja medijev. Kaže, da bodo rešitev nekaterih vprašanj formalizirali med obiskom italijanskega zunanjega ministra Dinija, ki bo verjetno v Ljubljani prve dni februarja za trilateralno srečanje Slovenija-Italija-Madžarska, ostala pa morda s samim premierom Prodiem, ki naj bi obiskal Slovenijo letos spomladi.

Predsednika republik pa sta skupaj prišla s Slovaske, kjer je bil vrh predsednikov srednjeevropskih držav, v Ronke in od tod v Ankaran, kjer sta kosila, in nato v Izolo. Za skupno svečanost so se domenili pred kratkim in sicer na predlog tamkajšnje zupanje, italijanske samoupravne skupnosti in vodstva sole, ki je do slej delovala v nezadostnih prostorih. Za novo poslopje je Italija prispevala 600 milijonov lir oz. 10% celotne investicije.

V nabit polni telovadnici sta se pred predsednikoma spregovorila podtajnik Fassino in državna sekretarka na ministrstvu za solstvo in sport Teja Valencić. Fassino je odnose med državama ocenil kot izredno dobre, saj ne mine mesec, je dejal, ne da bi se srečali visoki državni predstavniki. Poudaril je, da se uveljav-

Sekretar Juri, predsednika Scalfaro in Kučan ter podtajnik Fassino v novi šoli (KROMA)

ljata pravo bratstvo in solidarnost ob spoštovanju kultur po obdobju nasprotstva in trpljenja, ki sta stvar preteklosti, medtem ko je treba gledati naprej za boljše prihodnost. Sekretarka Valencić pa je poudarila veliko pozornost Slovenije za solstvo nasploh, se zlasti za italijansko manjšino, za katero so po osamosvojitvi Slovenije že zgradili tri nove sole, v nacrtu pa sta se dve.

Med pametnimi sosedi sta samo dve možnosti:

sporazumevanje ali pa sporazumevanje, je slikovito orisal odnose med Italijo in Slovenijo predsednik Scalfaro, ki je se zlasti poudaril vlogo vzgoje in kulture pri uveljavljanju sožitja in pohvalil otroke, ki bodo obvladali dve jezika in bodo z gledni državljani Slovenije ob istocasnem gojenju italijanske kulture. Stare rane so zaceljene, je se dejal predsednik Scalfaro, prihodnost je treba graditi na bratstvu in enosti, za kar je treba spo-

znovati, spoštovati in gojiti kulturo svojih sosedov.

Predsednik Kučan je najprej naglasil pomen, ki ga Slovenija pripisuje izobrazovanju, še posebej pa posebni pomen nove sole za italijansko manjšino, ki jo Slovenija šteje za svoje bogastvo in ki skupaj s slovensko manjšino v Italiji gradi mostove med narodoma in državama. Obema je treba manjšinam nuditi možnosti, da ohranjata svojo identiteto in tako opravljata svoje poslanstvo povezovanja,

je se dejal predsednik Kučan, ki je izrazil upanje, »da se bomo se večkrat srečevali na tako dragoceni in pomembni dogodkih na obeh straneh meje. Da bomo sole odpirali in ne zapirali. Da jih bomo odpirali tudi za Slovence v Italiji, da bomo mostove gradili z obeh bregov in tako ustvarjali dejavno sožitje različnosti in da bomo razumeli drugačnost kot prednost, ki nas vse bogati.«

Po ogledu novega poslopja sta predsednika v znak trajnega prijateljstva posadila pred solo ojko, za katero so pripadniki društva Edinost raztegnili svoj transparent z zahtevo po spoštovanju italijanske ustave.

V bližnji gostinjski soli je zatem bilo srečanje s predstavniki italijanske skupnosti, ki je nudilo priložnost, da so se poglabili vprašanje manjšin. Italijanski poslanec v ljubljanskem državnem svetu Battelli je naglasil skrb, da ne bi zmanjšali zaščitnega standarda, in pričakovanje, da bodo priznali enotnost Unije Italijanov v Sloveniji in na Hrvaškem, na koncu pa se je predsednikoma zahvalil se predsednik samoupravne skupnosti Italijanov na Obali Sau, ki je naglasil, da »sola za manjšino

ni vse, ampak je skoraj vse.« Scalfaro in Kučan sta se v krajših in neformalnih nastopih dotaknila nekaterih pomembnih problemov. Scalfaro je med drugim zanikal, da bi bili Italijani, ki so ostali v Istri in so postali zgleddni državljani svojih držav, manjvredni v primerjavi z onimi, ki so se umaknili v Italijo. O manjšinskih pravicah je pripomnil, da se civilizacija držav meri po tem, kako ravnajo z manjšinami. Ni več čas za tamenje in jokanje, meni Scalfaro, pač pa za resno pristopanje k reševanju manjšinskih problemov, ki jih večkrat vlade in parlamenti nakazujejo, »ljudje brez soli v glavi« na nižjih nivojih pa zavirajo. Scalfaro je tudi izrazil svojo pripravljenost, da sprejme slovensko manjšino, če ji je potrebna pomoč pri izvajanju zakonov. Za Kučana sta Italija in Slovenija vezani na iste vrednote evropske civilizacije, ki slonijo na človeškem dostojanstvu, nesporezume pa je treba reševati z dogovorjanjem. Glede manjšin je se enkrat naglasil svoje znano stališče, da jim je treba priznati več pravic kot večini, sicer ni možnosti, da bi manjšinska družba preživela. (sp)

BTP

BUONI DEL TESORO POLIENNALI Z DESETLETNO ZAPADLOSTJO

■ Desetletne obveznice BTP se koristijo s 1. novembrom 1997 in zapadejo 1. julija 2007.

■ Desetletne obveznice nudijo letno 6% bruto obresti. Obresti so izplačljive dvakrat letno: 1. maja in 1. novembra vsako leto trajanja posojila.

■ Dohodki vrednostnih papirjev, za fizične osebe in druge enakovredne subjekte na osnovi zak. odloka 239/96, so podvrženi davčnemu odtegljaju v višini 12,50%.

■ Obveznice so dodeljene z dražbo, ki je rezervirana bankam in drugim pooblaščenim operaterjem, brez osnovne cene. Cena, ki bo iznešena na dražbi, in efektivni donos bosta objavljena v časopisu.

■ Privatni varčevalci lahko rezervirajo obveznice pri okencih Banca d'Italia, pri bančnih zavodih in drugih pooblaščenih operaterjih do 13.30 dne 28. januarja.

■ Desetletne obveznice BTP se koristijo s 1. novembrom 1997; ob vplačilu (2. februarja) bo treba plačati poleg cene, iznešene na dražbi, tudi do tedaj dozorele obresti. Ob koncu semestra imetnik obveznice bo vsekakor vnovčil cel kupon, neto po odbitku davčnega odtegljaja za fizične osebe in druge enakovredne subjekte na osnovi zak. odloka 239/96.

■ Za rezervacijo in nakup obveznic ni predvidena nikakršna provizija na osnovi Min. odloka 9.7.92 (Določila za prozornost v operacijah za plasiranje državnih vrednotnic).

■ Obveznice so v ponudbi v svežnjih po najmanj 5 milijonov lir.

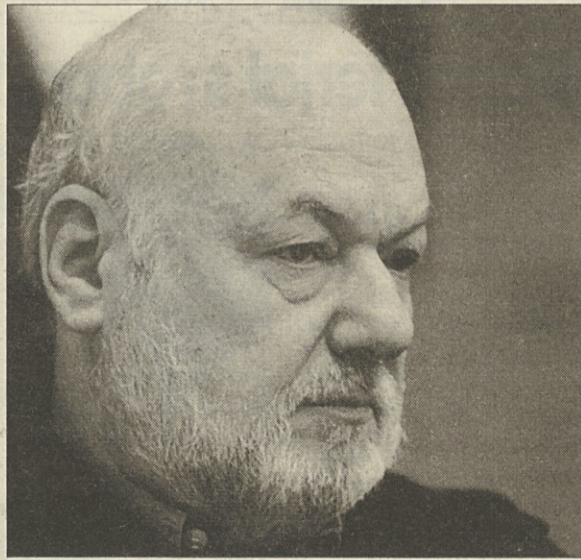
■ BTP se uradno kotirajo.

■ Podrobnejše informacije nudi vaša banka.

TRST / 9. FESTIVAL ALPE ADRIA CINEMA

Naglašen pomen Črnega vala

Na včrašnjem posvetu so manj misli namenili sedanosti,

TRST - Med spomini in bolj bežnimi namigi na sedanost se je včeraj dopoldne v dvorani fakultete za prevajalce (nekdanjega Narodnega doma ali Balkana, kot je oportuno pripomnil Davorin Devetak) nekoliko neopredeljeno razvijala razprava o črnem jugoslovanskem filmu ('60-'72). Kljub oznaki črni, ki je - kot je v uvodnem poročilu ugotavljala Marija Mitrović - tedaj imela negativen prizvok, pa je iz pričevanj sooblikovalcev fenomena, ki ni sam raje pravijo svobodni ali kritični film, izšlo, da je skoraj bolj črn, se pravi težak, današnji čas v primerjavi z obdobjem, ki ga je po eni strani označe-

val velik ustvarjalen zanos po drugi pa represija tedanje oblasti (režiser Marko Babac »sanjali smo in ustvarjali«, producent Džorote Milojević »bilo je težko, vendar živo in zanimivo«). Današnje nelagodnost velikih jugoslovanskih filmskih ustvarjalcev je na včerašnjem srečanju, ki je sodilo v program 9. festivala Alpe Adria Cinema, se najbolje oz. najbolj odkritosrčno izpovedal Dušan Makavejev (na sliki, f. KROMA). Dejal je, da ni ma pozitivnih misli iz več razlogov: v tujini je sedanja stvarnost držav nekdanje Jugoslavije prikazana spaceno, tudi sami režiserji, otroci Jugoslavije, ki sedaj

pripadajo posameznim (mizernim) državam, težko dojamajo, kaj se pravzaprav dogaja, in končno režiserji malo delajo »in če ne ustvarjas ne moreš biti zadovoljen« (to je povedal v kratkem intervjuju).

Na sedanost oz »na poraz črnega filma, ki ga je premagalo sovražstvo« (filmi tistega obdobja so namreč opozarjali na porajajoče se pojave, ki so nato prerasli v tragedijo), je zbrane opozarjal tudi koordinator razprave Sergij Germani Grmek, vendar v tem ni bil zelo uspešen. Večina udeležencev je zelela predvsem naglasiti pomen pobude kot take (tržaski je prvi celovitejši prikaz črnega jugoslovanskega filma) predvsem pa poudariti, da je »črni val« eno nadvse pomenljivih poglavij evropske kinematografije, kar nedvomno drži. Drugačen pristop je imel novinar Paolo Rumiz, glasnik »črnega sporocila«: po njegovem mnenju je namreč današnja ali včerašnja realnost (vojna na območju bivše Jugoslavije) veliko bolj črna od filmov, ki pa so po njegovem ob kritiki do oblasti prenasali tudi določene »vojnotvorne« klišeje (npr. stereotipno prikazovanje pripadnikov posameznih narodov in narodnosti). (bip)

Nedeljske teme

P A P E Ž N A K U B I

Sveti oče in izgubljeni sin

SERGIJ PREMUR

»Sli bomo k papežev masi, na trgu nas bo tisoče in tisoče in pokazali bomo Fidelu in vsemu svetu, da smo proti diktaturi, da hočemo svobodo.« Tako so se že lani poleti konspirativno pripravljali na papežev obisk kubanski katoliki in tisti, ki so nezadovoljni z režimom - in kritičnih je veliko tudi med Kubanci, ki niso na strani antikastristov iz Floride in ki bi radi ohranili pozitivne dosežke revolucije. Naivno so si predstavljal, da se bo papežev obisk sprevergel v manifestacijo opozicije, nezadovoljstva in želje po svobodi, ki naj kot plaz spodnese Fidelov režim. Pa so se usteli: prebrisani Fidel Castro je nekaj dni pred obiskom pozval vse Kubance in zlasti revolucionarje, naj sprejmejo papeža z navdušenjem. Tako bo namreč lahko množični odziv Kubancev prikazal kot svojo zaslugo, to pa bo podprlo režim, ki vse bolj nevarno skripuje. Kako velik pomen je zadnji revolucionar pripisal srečanju z velikim slovanskim papežem, dokazuje tudi Fidelovo obnasanje do gosta: toplo in dolgo stiskanje obeh rok, spostljiva, diagonalna in rahlo nagnjena hoja ob boku Janeza Pavla II., katerega je tudi večkrat rahlo potrepil po rami. Castru je papežev obisk nedvomno dal kisika, verjetno pa mu je odprl tudi nove perspektive v kocljivi fazi tranzicije. Režim mora namreč izbrati, ali bo vztrajal pri svoji togošti, ki ga bo v doglednem času, najpozneje po Castrovi smrti, popeljala v kaotični razpad z zelo verjetno prevlado trde emigrantske opozicije, ki lahko s svojimi dolarji preplavi in pokupi otok, ali pa bo popustil na področju političnih svobod in pluralizma ter tako ohranil nekaj pomembnih in nedvomnih dosežkov revolucije, predvsem na področju sociale, kot si želi zmernejša notranja opozicija. Janez Pavel II. Castru ni samo nakazal to drugo pot, ampak mu je ponudil tudi podporo in sodelovanje katoliške Cerkve. Seveda je pogoj za to ponudbo uveljavitev verskih svobod, ki so sestavni del splošnih in nedeljivih človekovih pravic, njegove svobode in dostojanstva.

Mase na odprtem že pred papeževim prihodom, praznovanje božica, neposredni televizijski prenosi vseh papeževih obiskov in mas, prisotnost opozicijskih intelektualcev na srečanju s papežem, verjetna pomilostitev skupine političnih zapornikov so prvi Castrovi premiki v smer, ki jo je nakazal Janez Pavel II.

Pomena papeževga obiska sicer ne kaze banalizirati in mu naivno pripisovati posredne ali celo neposredne politične cilje, saj gre za pastoralne obiske Kristusovega vikarja, ki jih je treba sprejemati brez poskusov izkoriščanja v posvetne namene. Janez Pavel II. je govoril vernikom, jih navdihnil z evangelijskim sporočilom, jim dal napotke glede morale in etike, družine, spolnosti, vloge mladine. Vendar je Cerkve občutljiva tudi za socialne in družbene probleme in je po zatonu komunizma pravzaprav edina, ki se s svojim velikim moralnim vplivom se upira divjemu neoliberalizmu in negativnim posledicam procesa ekonomske globalizacije in kulturne homologacije. Cerkve postavlja v ospredje človekovo stisko, rev-

scino in zapostavljanje, ne pozablja, da vsakih osem sekund umre nekje v svetu človek od lakote, največkrat je to otrok, in ne more opravičiti dejstva, da 350 najbogatejših ljudi na svetu poseduje več dobrin in bogastva kot revnejša polovica človeštva, tri milijarde in pol ljudi, da se omejimo samo na dva najbolj zgovorna podatka.

Papež se je nedvoumno zavezal tudi za odpravo ameriškega embarga, ki skoraj 40 let duši karibski otok in ki je po zmagoviti revoluciji (v kateri niso sodelovali kubanski komunisti) verjetno tudi pahnil Castra s populistično-nacionalističnih pozicij v objem Sovjetske zveze in v pogrežanje vesele in mladostniške karibske revolucije v sivino mrčne realsocialistične diktature. Embargo je hkrati tudi alibi za polom kastrističnega režima: Kubanci se salijo, češ da Fidel vsak večer moli (pravijo, da je v dnu duše se veren, čeprav o tem sicer zgovorni diktator ni nikoli govoril) in prosi Boga, naj Clinton ponoci ne odpravi embarga, saj sicer ne bi vedel, komu naj pripiše kubansko gospodarsko katastrofo. Le-to gre res delno pripisati embargu, a se v veliko večji meri Castrovim odločitvam, saj ni znal, hotel ali mogel uveljaviti gospodarskega razvoja svojega otoka in se je totalno podredil interesom Moskve, ki ga je v zameno pitala in oskrbovala z vsem potrebnim. Padec berlinskega zidu in propad Sovjetske zveze so na Kubi dočakali popolnoma nepripravljeni. Zacelel se je tragični »periodo especial«, ko so se ponosni Kubanci v enem samem letu spremenili v maso revežev. Zmanjkalo jim je hrane (od dotedanjega povprečja 3700 kalorij dnevno so padli na 1750 kalorij) in celo vode (90 odstotkov vode je bilo zaradi pomankanja klora nepitne), brez bencina in rezervnih delov so se traktorji in drugi kmetijski stroji najprej ustavili, potem pokvarili in razpadli.

Zmanjkalo je zdravil, papirja, zarnic, vzgalic, toaletnega papirja, čevljev, skratka - zmanjkalo je vsega. Ker si za casa »debelih krav« ni so uredili lastne proizvodnje umetnih gnojil, je proizvodnja sladkornega trsa strahovito upadla, tako da se je zmanjšal izvoz v tiste države, ki ne spostujejo ameriškega embarga (in to je večina evropskih držav). V zadnjih letih se je položaj rahlo izboljšal, predvsem zaradi prihodka od turizma (2.500 milijard lir letno) in prispevkov beguncev v ZDA (2.000 milijard lir letno). Z zivilsko karto in domačimi pezosi se je mogoče prezivljati le z veliko težavo, saj »libreta« zagotavlja samo 2, 5 kg riza, četrta kg fizola in 3 jajca na mesec, eno zemljo na dan, dvakrat letno po četrta kg mesa... Vse ostalo je na prodaj,

vendar samo za dolarje in po dolarskih cenah, kar je tragično za množice, ki se prezivljajo zgolj s plačami v pezosi, saj se njihova vrednost giblje od 7 do 20 dolarjev mesečno. Turizem je privedel do relativnega popušcanja v strogem državnem nadzoru gospodarstva, in vsi Kubanci si vsak dan prizadevajo, da si zagotovijo kak zelen ameriški bankovec: pojavili so se »paladarji«, zasebne restavracije v domaćih jedilnicah, »casas particulares«, domselno ime za penzione, in se zasebni taksiji, vodici, postresčki in seveda - »jineteras«, mlade Kubanke, ki nimajo nicesar, kar bi lahko prodajale turistom, razen svoje lepote. Kuba, ki je za casa Battiste proizvajala samo sladkorni trs in je bila bordel za Američane, se danes proizvajala samo sladkorni trs, a je postala bordel za turiste iz Evrope. Konec embarga zato ne bi rešil vseh problemov tega otoka, vendar bi z injekcijo dolarjev in s prostim trgovanjem najbrz utegnili spraviti propadli kubanski gospodarski sistem v pogon.

Na papežev apele proti embargu so iz ZDA odgovorili s protislovnimi signali: Wall Street Journal se je že opredelil za odpravo embarga, State department je uradno proti, v Washingtonu pa se ukvarjajo predvsem s posledicami nebrzdanega spolnega življenja svojega predsednika Clintona. Odgovor na papežev poziv pa je morda se najbolj podrejen pritiskom mogočnega lobija kubanskih beguncev, in za zdaj ni znakov, ki bi obetali, da se bo stališče ZDA do Kube v kratkem omililo.

Delno sozvočje med Janezom Pavlom II. in Fidelom Castrum glede revščine in embarga nikakor ne dovoljujejo, da bi postavljali sogovornika na isto raven. Cerkve se je vsaj po drugem vatikanskem koncilu ogradila od napak preteklosti (ki jih je Castro navedel v pozdravnem nagovoru na letališču, od inkvizicije do obsodbe Galileja, da omenimo samo pomembnejše) in danes nima nobene potrebe po prenovi, medtem ko je ta neodložljiva v a

za Castrov režim in za vse, ki so se naslanjali na izkušnje realsocializma. »Lider maximo« pa ni priznal niti ene svoje napake in zablode. Na Kubi so res dosegli nekaj velikih rezultatov, predvsem na področju zdravstva in solstva, ki jim ni enakih v nobeni drugi latinskoameriški državi. Pri skrbi za izobrazbo otrok in za njihov razvoj ni kompromisov. Veliki napisi razglasajo upravičeni ponos Kubancev: »Na svetu je 250 milijonov otrok brez strehe, na Kubi pa niti enega« in se »Na svetu je prisiljeno delati 100 milijonov otrok, na Kubi niti eden«. Tudi najrevnejši Kubanci so pravi privilegiranci v primerjavi z revnimi otroci v perujski Limi, v brazilskem Sao Paulu ali v bolivijskem La Paz, in vsak prebivalec Južne Amerike, ki ne pripada privilegiranim slojem, si lahko želi, da bi živel na Kubi.

A to Kubancem ne zadosta: »Zakaj imamo pravico do zdravja in do univerze, ne pa do svobode?« se upravičeno sprašujejo, in tudi tisti, ki je imel veliko simpatijo do kubanske revolucije, sloneče na veliki ljudski podpori proti skorumpiranemu in krvoločnemu diktatorju Battisti, tisti, ki je ljubil karibskega Davida, ki je premagal ameriškega Goljasta, in se zgledoval po legendarnem Che Guevari, ki se je boril - kot mu je te dni priznal sam papež - za revne in zapostavljene, tudi ta se mora vprašati, zakaj mora uveljavljanje socialne pravičnosti spremljati represija, zatiranje politične, idejne, verske in kulturne svobode, zakaj mora sloneti na strogem policijskem nadzoru in zakaj je prepovedano razmišljati o zamenjavi gerontokratske nomenklature, na čelu katere je že 40 let isti »jefe«, sef države, vlade, partije in vojske, Fidel Castro. Kje piše, da mora biti cena za pol litra brezplacnega mleka vsakemu otroku - neskončna diktatura in zapor za opozicijo?

Petdnevni papežev obisk se končuje z nocojnjim maso na Trgu revolucije v Havani, kjer pričakujejo milijonsko množico. Na eni strani ogromnega trga je že tri desetletja velika silhueta revolucionarja Che Guevara, na drugi strani pa so te dni postavili prav tako veliko sliko Jezusa Kristusa. Tudi ko bodo prihodnje dni odstranili verško podobo s trga (čeprav bi Castru najbrz bolj koristilo, če bi jo pustil), bo v Havani in na vsej Kubi ostala nevidna, a neizbrisna sled papeževga obiska, upanje v uravnotežen in umirjen prehod v nove case postkastizma, in predvsem pričakovanje, da se na Kubi čimprej uveljavijo vse človekove pravice, ne da bi zatonom režima odpravili doseženo socialno pravičnost.

Sporočilo srečanja pa ni omejeno le na Kubo, saj je osrednje vprašanje človeka, njegove vsestranske svobode in dostojanstva nereseeno se v večjem delu sveta.

Komunistični sistemi, ki so obljubljali magično rešitev tega vprašanja, so propadli, prevladal je neoliberalizem, ki postavlja v središče pozornosti ekonomijo in ne človeka. Se je na srečanju med papežem in Castrum odprla tretja pot med propadlim komunističnim in divjim kapitalizmom? Ne, ker poslanstvo Petrovega naslednika nima posvetne narave in ker je Castrov režim v razsulu. Tako papež kot Castro pa sta s svojim srečanjem vse ljudi dobre volje opozorila, da je treba na Kubi in tudi v svetu rešiti se ogromno problemov, v središču katerih je človek z vsem svojim dostojanstvom in pravicami. To je verjetno prava napotnica in izziv za novo tisočletje. **

MLADI

Ob sobotah zvečer še najraje čez mejo

Kam zahajajo mladi zvečer?

To vprašanje si postavi marsikdo med mladimi, ki bi hoteli vedeti, kam so sli »vsi ostali«, pa tudi mnogi starsi, ki se zaskrbljeno vprašujejo, »kje se klati mularija«, potem ko oddrvi v sobotah zvečer od doma... Pravzaprav ne gre samo za sobote. Za nekatere so tudi nedelje in petki ali četrtki. V glavnem to ne velja za visješolce, ki se lahko znajdejo v soboto za ob osmih zjutraj pred solsko nalogo denimo iz matematike, velja pa za univerzitetne studente, ki jim ni treba drugo jutro ob sedmih iz postelje.

Ponavadi pogledajo v svet »sobotnih večerov« najprej dekleta, večkrat ze na srednji soli, ko jih starsi zapeljejo na poletno šagro ali pustno zabavo, nato pa pridejo tudi ponje. Na visji pride do prvih sobot na »festinih«, kamor mlade običajno zapeljejo se vedno stariši, ali sobot v kakšnem »baretu« v Trstu, od koder je treba domov z zadnjim avtobusom kot Pepelka okrog polnoči. Postopoma se sobote popestrijo, ker se »najde passaggio pri kaskemu mulotu«. Seveda, so fantje z avti pripravljani gostiti predvsem dekleta, tako da morajo fantje sesti (tudi pozimi!!!) na motorno kolo, ali celo počakati na svoj avto in torej na polnoletnost...

Kam pa zvečer? Mnogi imajo radi t. i. pube - lokale, kjer lahko poseliš (tudi stojš, če je kraj zelo obiskan). Pubi so v mestu, so pa tudi po Krasu (npr. Liverpool na Opcinah, Oxis v Krizu, pub v Slivnem, v Borštu...).

Nekateri komaj cakajo na kak »festin«, kjer lahko srečajo ogromno ljudi, igra kaka glasbena skupina in kjer bodo mlajši kraljevali do približno polnoči, starejši pa od polnoči do svita.

Obstajajo seveda tudi disko klubi. Taki s techno glasbo in taki z drugačno (pogostoma latinsko - amerisko - npr. Vista v Trziču) glasbo. V Trstu je za studente npr. Machiavelli, trziški Hipodrome je skoraj nekoliko staromodni, disko klubi (ali pol disko, pol bari: diskobari) so tudi čez mejo (Osarje pri Kopru, Vis na Kozini, Ambasada Gavioli, portotoški Tivoli...). Nekoliko tejeje je pozimi, poleti pa so tudi sagre priložnost za srečanje.

Pravzaprav je dejansko nemogoče navesti, kje se v sobotah zvečer zbira slovenska mladina. Prevec je različnih »klap«, prevec je različnih okusov, prevec je možnosti za večerno zabavo pri različnih starostnih stopnjah... medlo sliko pa le dajejo sledeče izjave.

Petindvajsetletnik z Zahodnega Krasa

»Zelo pogosto zahajam v kriski Oxis, poleti pa v »barakine« v Sesslanskem porticu. Ta dva kraja nista dalec, obiskuje pa jih tudi krog ljudi, s katerimi se družim. Zelo rad imam tudi pube, ker mi ambient ustreza (npr. kako je lokal opremljen, glej na primer pub Benningos v Krizu) in ker nudi dobro glasbo,- ne tiste iz disko klubov- in ker

nenazadnje lahko tudi kaj priznesh...

Z možnostmi, ki mi jih nudi okolje za sprostitev v večernih urah, sem zadovoljen. V mestne lokale pravzaprav ne hodim, enkrat na mesec obiščem naše gledališče, zavijem pa tudi v kino.

Družbeno udejstvovanje mi vzame nekaj časa, vendar je bila to moja izbira. Ven sem začel hoditi pri dvanajstih. Kam? Na sagre.«

Petindvajsetletni student iz Trsta

»Pravzaprav obiskujem mnogo različnih lokalov... na Trzaskem pa samo mestne. Veliko jih je na nabrežju (Trst zna biti zelo zanimivo, živahno, družabno mesto če ga poznaš!!!), potem je se Hip Hop (ob hipodromu), ob četrtkih, ko je vstop brezplačen za studente, zavijem tudi v Machiavelli na Miramarskem dreveredu. Pogosto grem čez mejo v Koper, v Lucijo, zanimiv je npr. The Club v Bernardinu, potem je se Izola. Običajno grem v družbi s tremi - stirim prijatelji, najraje v take kraje, kjer ni dosti poznanih. Pravzaprav ne bi vedel, kam zahaja ostala slovenska mladina. Rad imam take lokale, kjer je glasba zelo glasna, se pleše in kjer so seveda lepe punce...

Vsak mesec grem vsekakor na predstavo SSG, od dvakra do trikrat mesečno si ogledam film (najcenejši - pettisoc lir na predstavo - je za studente npr. Capitol, splaca ser tudi v kinu Alcione), od stirikrat do petkrat letno grem na koncert moderne glasbe.«

Dijak IV. razreda Znanstvenega liceja, Trst

»Med tednom, ko moram naslednjega dne v solo, moram domov okrog enajstih, enantih in pol. Ob sobotah je zabava tudi v urniku neomejenain lahko se vrnem, ko želim. Ko sem v prvi visji začel hoditi na ples sem se moral posteno potruditi, da sem prepričal starše, postopno pa so se prilagodili. Peljejo me prijatelji, ki so tudi precej starejši. Imam pač stalno družbo, ki mi zagotavlja prevoz. Torej, ko moram bolj zgodaj domov, grem v kak »bareto« v mestu, ali kar precejkrat v pub na Opcine (Liverpool), kjer se v glavnem

zbira slovenska mladina, ob sobotah zvečer prirejamo pogosto tudi tekme. S prijatelji se ob teh priložnosti srečamo kasneje. Velikokrat grem plesat v Slovenijo, npr. v Osare blizu Kopra (tu je nemreč vstop brezplačen) ali v Vis takoj čez mejo pred Kozino, ker je Trst glede večerne zabave precej mrtvo mesto. Ob nedeljah grem zelo pogostoma v kino. Redno hodim v slovensko stalno gledališče, včasih tudi v Rossetti.«

Triindvajsetletnica, studentka z Vzhodnega Krasa

»V glavnem hodim okoli z družbo z univerze, ki je pretežno italijansko govoreča, obiskujemo pa take kraje, kjer lahko srečam mnogo slovenske mladine, na primer lokal Boa Vista, na cesti od Trziča do Gradeza. Pravzaprav se v zaprte prostore, kot so publi (v pube kot so Benningos na mestnem nabrežju ali včasih Liverpool na Opcinah) in disko klube, zapiram le pozimi. Poleti sem raje na odprtem, recimo pri »barakinih« v Sesslanskem zalivu, ali tudi v lokalih, kjer se pleše, poleti grem na primer večkrat v Cursal v Lignano. Zadnje case grem pogosto plesat v Villa Sospino v NAPISI KJE. Raje grem ven iz Trsta, ze zaradi tega, ker je v našem mestu težko dobiti parkirno mesto tudi v večernih in celo nočnih

urah. Vsekakor, visek predstavlja ponavadi sobote, ko se vracam ob starih, petih.«

Črnelasa dvajsetletna studentka

»Poleti smo zahajali v Sessljan k »barakinom«, običajno k tistim pri koncu. Zelo simpatičen je bil tudi nov lokal na sesslanski plaži, z glasbo, ki je privabil veliko ljudi. Glede tega obdobja... pred nekaj tedni so odprli Vis a Vis, takoj čez mejo na Pesku, kjer je tudi vedno množica in veliko poznane mladine. Kot lokal ni pravzaprav nič posebnega (imenujmo ga recimo disko bar), toda v primerjavi z drugimi alternativami, je se najboljša izbira. Ob skoraj klasičnem Liverpoolu je zelo dobro obiskam se Oxis, v katerem pa se ne najdem, ker misem v sozvočju z obiskovalci. Med tednom grem s prijatelji ali v Liverpool ali v Laguana, alternativen pub v ulici Madonna, ki ga obiskujemo denimo »drugace« oblečeni ljudje, kjer nudijo »posebno« glasbo - npr. Nick Cave in je vzdušje »nevsakdanje« ... Ni mi vsec glasba iz disko klubov, zato raje obiskujem lokale, ki nudijo drugo glasbo, kjer so pogosto koncerti raznih glasbenih skupin. To so nekdanji bar OPP, Hip Hop, ipd. Včasih pridejo na vrsto osmice na Krasu (npr. če prazunje kdo rojstni dan), ali tudi Spatten v ulici Valdirivo, ki je zelo poceni, nekateri pa hodijo v

bliznji Piccolo (v ulici Milano, nasproti Aurore). Ta je prišel pred kratkim spet v modo, ker bližnja Virginia »ne gre več«. (Virginia je med drugim prav kraj, ki sem začela hoditi, ko sem obiskovala se visjo srednjo solo in sem se ob sobotah zvečer prve kratke odpravljala z doma). Prvzaprav je Trst ponoči precej neuspešen, pustoben. Manjkajo lokali kot so Vis a Vis, ali lokali kot koprski MKNZ. Trst ne sprejema novih, skoraj posebnih, lokalov: novi, veliki lokali (pred leti so doprli Jamini v ulici Giulia, neuspešno usodo ima tudi Vertigo...) preprosto »ne grejo«. Najlepše pe je vsekakor na »festah«, kjer lahko pijes, pleses, klepetas s poznanimi in spoznavas nove ljudi. Vendar tudi s temi je problem, saj nihče ne da na razpolago prostorov, kjer bi jih lahko prirejali.«

Osemnajstletna blondinka s V. trgavske

»Kam hodim? Odvisno od voznika in predsvem od ostale »mase«. Slovenska mladina se premika v masi, vsi skušajo iti tja, kjer so drugi. Ni pa receno, da se bos zabaval. Trst je mesto, kjer ne dobis velikih zabavišč, kot so disko klubim vendar nudi veliko priložnosti za družabnost iz zabavo. Mislim, da se mladi Slovenci zapiramo vase, in da ne znamo poiskati krajev, kjer bi bilo zabavno, ne da bi sli vselej v isti pub ali »bareto« ali osmico na Krasu. Zatekamo se na Kras v zavarovano območje in sploh nas ne zanima, če je kaj novega v mestu. Ne hodimo kotalkat z glasbo, ne obiskujemo lokala z družabnimi igrami, kot so npr. igre laser, v glavnem ne hodimo na pobude, ki so na trzaskem velesejmu ali gradu Sv. Justa. Poleg tega me moti, da toliko obiskujemo osmice in agriturizme. Raje zaideim v Liverpool, poleti sem se dobro znašla v pivnici Mahnič na Kozini, Boki Cici in »barakinih« v Sessljanu, poredko grem sedaj do Oxisa, včasih k Liviu v Boljunec. Kaze, da je nov lokal, kljer lahko tudi pleses, Vis a Vis zelo obeta-ven in obiskuje ga ogromno ljudi, medtem, ko je bil v poletnem času v modi slovenski

disko Gavioli. Spet je prišel na vrsto Piccolo v blizini trga Oberdan, ki je večkrat zbirna točka sobotnih večerov. Virginia je zdaj »fora moda«, najbrz, ker je generacija, ki jo je začela obiskovati, zrasla in ubrala druge poti. Proces zapušcanja tega bara se je začel ze lani, sedaj smo (tudi v jutranjih urah) v glavnem le v Piccolu. Kako se prevazam? Svojeje avta nimam, zato moram nujno z drugimi. Poredkoma se poslužujem avtobusa, včasih s prijateljicami, sprašuje za »passaggio« (tako recemo »skrokramo passaggio«), večkrat gremo z avto- stopom (čeprav se zavedamo nevarnosti, se nas veliko poslužuje te metode prevazanja).«

Sestnajstletna realcanka

V glavnem sem skoraj vsak popoldne ali večer v Piccolu. To je edini kraj, kamor lahko pridem z avtobusom, to se pravi z edinim prevoznim sredstvom, ki se ga lahko poslužujem. Ponavadi sem tu do do enajstih, v sobotah do polnoči (ob sobotah je najlepše, ker smo lahko zdoda dalj časa). Če pridem prepozno, kot se včasih zgodi, dobim zaklenjena vhodna vrata (moram pač priznati, da mi stari »razbivajo«, če hodim ven, kar se dogaja večini mojih prijateljev). Bar Piccolo obiskujejo v glavnem vsi moji vrstniki (oz. tisti, ki ne ostajajo doma ali se tisti, ki ne ostajajo doma npr. k Liviu v Boljunec). Diskov, zaradi zvrsti glasbe, ne ljubim. Da je Trst mesto z živahno večerno sceno? Kje pa! V Trstu manjkajo pobude, kot so rock koncerti, ki bi nekotliko pozivele običajno večerno zabavo.

Devetnajstletni Brezan

Poleti so sagre, sedaj je Mahnič, Flora Vis a Vis (vse na Kozini), bareti v Kopru, včasih Livio v Boljuncu. Bolj razgibano je v petkih (zdoda smo do enih dveh) ali sobotah se tja do starih zjutraj, v nedeljah se ponavadi omejimo na to, da gremo kaj pojest k Mahniču. V glavnem hodimo tja, ker so tam vsi (vsaj moji prijatelji iz Brega). Osebno nimam rad disko klubov in moram obiskovati Vis a Vis zaradi družbe. Rajsi imam kraje, kot so osmice, kjer je »bolj zdrava klapa«, kjer se pije in poje. V tem pa sem v manjšini. Če pomislim, hodimo veliko čez mejo, saj Trst mladim ne nudi veliko. Zelo rad bi hodil na koncerte moderne glasbe, take kot so bili lani in predlani v Boljuncu. Prav tako rad pa poslušam tudi bolj »tradicionalno« glasbo, kot so koncerti partizanskega znora. Sedaj se prevazam z avtom, se pred kratkim pa sem moral okoli z »vespo«, se prej pa (takrat so sem pri petnajstih - sestnajstih začel hoditi v Trst po baretih, npr. k Irmi) sem sel kar z avtobusom.

Izjave zapisala
Jana Pecar

Na fotografijah (KROMA): zgoraj mladi v enem od priljubljenih lokalov, spodaj pa utrinek s Trga Oberdan, ki je tudi priljubljeno zbirališče.

Okolje lahko privabimo s kakovostno ponudbo

KOROŠKA

Nas koroski rojak Janko Malle je že mnogo let znana osebnost, ne le na Koroskem, pač pa tudi pri nas, na Tržaškem, Goriskem in v videmski pokrajini, kamor ga občasno zanesejo poti sodelovanja s kulturnimi organizacijami. Vrsto let je tajnik Slovenske prosvetne zveze v Celovcu.

Najbrž ne gre posebej razlagati smisel ter splošni okvir obstoja in dela te organizacije, po zgodovini, namenih in strukturi zelo podobne naši Zvezi slovenskih kulturnih društev, ki je bila včasih tudi sama »prosvetna zveza«. Prav tako je namreč za korosko organizacijo značilno, da združuje desetine kulturnih društev z najrazličnejšimi dejavnostmi in predstavlja torej od Roža, Zilje in Podjune mrežo pomembnih celic, v katerih desetletja utripa kulturno življenje slovenskih ljudi na Koroskem.

Janko Malle je daleč od tega, da bi ustvarjal vtis kakšnega manjšinskega funkcionarja. Se zlasti pa je zanj značilno neprestano iskanje zvezih izrazov in oprijemov v kulturnem delovanju, da ne bi zašlo v plehko in površno folklorizacijo. Kajti kjer se to dogaja, mlajših ljudi zanesljivo ni več zraven in do asimilacije potem pogosto ni več daleč.

Povod za pogovor z Jankom mi je dal njegov prispevek v letošnjem Koroskem koledarju, kjer kritično ocenjuje pozornost Avstrije in Slovenije do manjšinske kulture, kateri zmanjkuje ustrezna materialna podpora. Zmanjšanje kakovosti v kulturi pa prinaša tudi slabšanje kakovosti medsebojnih odnosov.

»Slovenija zmora vrhunske kulturne in umetniške dosežke, ki lahko imajo prostor sirshe v Evropi in svetu, problem pa je, da država nima izdelane strategije za takšno posredovanje. Sloveniji se razumljivo mudi priti v Evropsko unijo, ampak to pomeni tudi imeti jasno strategijo ohranjanja in razvijanja lastne identitete. Paradoks je, da se v tem okviru zanimanje za manjšine sibi, namesto da bi se krepilo. To je videti v odnosu do kulturnega sodelovanja med Slovenijo in manjšino na Koroskem, najbrž pa je problem sirsri in zadeva vse Slovence izven matičnih meja.«

V kakšnih oblikah se izraza to nezadostno zanimanje in kje so po vašem razlogi za to?

»Najbolj jasen znak je zmanjševanje finančnih sredstev, tako s strani Av-

strije, se bolj izrazito pa s strani Slovenije. Manjka pa tudi pripravljenost, da bi se manjšinska kulturna specifičnost vnesla v slovenski nacionalni kulturni program kot njegov sestavni del. Denarja za kulturne ponudbe koroskih Slovencev je skoraj polovico manj kot se pred nekaj leti, čeprav smo v kakovost dejavnosti, kulturo sožitja in komunikacijo z nemško govorečimi na Koroskem investirali mnogo energij. In tudi mnogi pozitivni rezultati niso izostali, vendar izgleda, da to ni cenjeno. Sodelovanje med manjšino in Slovenijo je prepusteno konzervativni narodnjaški formuli, ki ne upošteva različnosti in kompleksnosti okolja, v katerem živi manjšina.«

Za kakšno vizijo pa se ti zavzemaš?

»Kulturi ne more biti odmerjen zgolj prostor varuha kulturne dediščine, še zlasti ne v pogojih, ki jih dozivila manjšinska okolje. Mi živimo iz dneva v dan v dvojezičnem prostoru in ne more biti vseeno, kako se tu znajdemo, ali znamo z odprtostjo in kakovostno kulturno ponudbo vzpostavljati dialog in sodelovanje z nemško govorečimi ljudmi. Imamo mnogo prijateljev, samo poiskati jih je treba. Zavzemam se za tako kulturno dejavnost, ki upošteva moderno tehnologijo, medije, izobraževanje. To lahko dosežemo le s preseganjem jezikovnih nasprotij, z medsebojnim odpiranjem

in spoštovanjem. To je prava podlaga za dozorevanje dejanske večkulturnosti.«

Pa smo tam. Saj veš, koliko nesporazumov, slabe krvi in razhajanj povzročata zadnja leta ta pojem med Slovenci.

»Pri koroskih Slovincih gre za medkulturne odnose med manjšinskim in večinskim narodom. Toda o pojmih interkulturnosti in večkulturnosti v slovenskem prostoru sploh ni kakega poglobljanja, so pa poenostavljani in zgrešeni interpretacije. Ze sam dvojezični prostor pomeni, da moraš to okolje jemati tako, kakršno je in dejavno presegati nacionalna nasprotja, ki so jih porajale zgodovinske okoliščine.

To ni utopija, lahko k temu prispevas z odprto in kakovostno kulturno ponudbo.«

Je v tem smislu osnova tudi programska usmeritev Slovenske prosvetne zveze?

»SPZ ima svoje kulturno delo zasnovano tako, da goji in vzpostavlja možnosti za sodelovanje med slovensko in nemško govorečimi na jezikovno mesanem ozemlju. Zveza se ne omejuje na kulturno delo po strogo ločevalnih etničnih kriterijih, ampak nudi odprta vrata vsem, ki so pripravljeni jemati kulturo kot novo kakovost življenja.«

Ampak nekateri vam očitajo, da s tem zanemarjate tradicionalne oblike kulturnega dela in da celo odpirate vrata asimilaciji!

»Dejstva nesporno dokazujejo ravno nasprotno. Naša prvenstvena naloga ni potrjevanje le samih sebe in se omejevanje v vedno ozji krog preživelih, pač pa dokazujemo, da je dvojezičnost (Slovenci na Koroskem smo že dvojezični, pomagati pa želimo, da do nje pridejo tudi nemško govoreči) velika kulturna in intelektualna priložnost. Znanje jezika pa je nujno potrebno za humanizacijo misljenja in odstranitev političnih bremen, ki so v preteklosti določali življenje obeh narodnih skupnosti.«

V čem pa je videti znamenja uspehov takšne izbire?

»V dvojezičnih solah rahlo narascaštevilo vpisov in skoraj polovica je takih, ki vstopajo v dvojezično solo izključno z znanjem nemščine. V dvojezičnih otroških vrtcih so skupaj enojezični in dvojezični otroci. In tam se prvič učijo sožitja in str-

pnosti. Dejstvo je, da kjerkoli smo po dvojezičnem ozemlju kulturno aktivni z odprtim, dvojezičnim konceptom, beležimo pomebne uspehe v medsebojnih odnosih.«

Kako pa ljudje, ki so aktivni v vaših društvih sprejemajo ta koncept?

»Dobro. Vidimo mnogo več spodbude za kulturno delo in vključevanje mlajših ljudi.«

Kaj pa naredite za učenje slovenskega jezika, oziroma za vzpostavljanje dejanske dvojezičnosti?

»No, prej sem omenil vrtec in solo, vendar imamo še vrsto drugih pobud. So naprimer gledališki projekti, v katere se vključujejo tudi nemško govoreči. Zgodi se tudi to, da se v okviru iste predstave Slovenec izraža slovensko Nemec pa nemško. Gledališče je za te stvari zelo pripravno, se zlasti ko gre za otroke. Nudi pa tudi druge izraze kot so ples in glasba.«

Kje pa se te dejavnosti odvijajo?

»Prosvetna zveza ima na dvojezičnem ozemlju več kulturnih domov, ki so odprti tudi za nemško govoreče. Trudimo se, da jih nagovorimo in rezultati so zelo spodbudni. Mi moramo vsakemu okolju ponuditi kakovostno kulturno ponudbo, potem ljudje pridejo. Kakovost je bistven pogoj, da pridejo zraven tudi mladi ljudje.«

Vas nikoli ne skrbi, da v društvu prevlada nemški element?

»Ta problem ne obstaja. Koroski Slovinci smo dalec aktivnejši od Nemcev in to je naša velika prednost. Mi moramo biti sposobni ponuditi več in boljše, pa pride tudi do velikih uspehov.«

Rad bi zvedel za primer takšnega velikega uspeha.

»To je bilo lani spomladi, ko je koroska deželna vlada osnovala veliko mednarodno razstavo z naslovom »Vse je lov«. To je bil za Korosko kulturni dogodek leta in razstava je bila postavljena na več lokacijah, center pa je bil v Borovljah. Celoten projekt je veljal kakih 80 milijonov silingov. Mi smo izkoristili priložnost in ponudili deželni vladi kulturni program, ki je povsem presegal ponudbo mesta Borovlje. To ni bilo v stanju ponuditi kaj več kot kakšno gasilsko veselico. Mi pa smo med drugimi iz Slovenije vabili Mlakarja, Kreslina in Kovčiča, iz Avstrije pa Turinija, Seebocka in Stojko. Crpali smo iz dveh kulturnih prostorov in naredili pravi izziv. Pa tudi vse prevajanje smo prevzeli, saj je bila razstava v starih jezikih. Ob tem pa smo v Borovljah postavili tudi informativno razstavo. Koroska vlada ni mogla mimo nas, razstavo pa si je ogledalo več kot 200.000 ljudi.

Ta primer pove, da je z našo dejavno vključitvijo v to kooperacijo prisla tudi naša kultura do izraza. Če bi pa rekli, pa kaj, saj to je stvar koroske vlade, bi najbrž vse ostalo pri pivu, klobasah, jodlanju in kaksni gasilski godbi.«

Kaže, da je pri tem vašem kulturnem konceptu še zlasti uspešen center K+K v Szentjanžu.

»Ja, to je nagelj v gumbnici. To je bila stara, odslužena sola, ki jo je SPZ s pomočjo Avstrije in Slovenije odkupila in jo pred dvema letoma preuredila v večnamenski center. Domače kulturno društvo je tako prislo do prostora za vse svoje dejavnosti, tam sedaj delujejo tamburasi, otroška in odrasla gledališka skupina, prostori pa so namenjeni tudi izobraževalni dejavnosti, shajanju mladine, seminarjem, razstavam, jazz koncertom in drugemu. Dejavnost dega centra skušamo razvijati po konceptu upoštevanja celotnega prostora Alpe-Jadran. Tam je lani razstavljal tudi Klavdij Palčič. In seveda bomo veseli vsakega nadaljnjega gostovanja iz primorskega konca, pa naj gre za Slovence, Furlane, Italijane...saj tudi to je Alpe-Jadran, mar ne?«

Dušan Udovič

Na fotografijah: zgoraj Janko Malle s Klavdijem Palčičem ob lanskoletni razstavi v K+K centru; spodaj zgibanka o razstavi o lovu na Koroskem

Razstava / Ausstellung
»Krivi lov v Karavanikah
Die Wilderei in den Karawanen«

10. 4. - 31. 10. '97

ÖFFNUNGSDATEN: 10. - 11. 10. - 20. Mi - 12. Do - 18. - 20. Fr - 12. So - 18. - 20.

AB 04. 5. TÄGLICH VON USAK DAM 10-20

Toyota avensis namenjena kupcem na Stari celini

Toyotina nova limuzina srednjega, ki se ponasa s prav tako novim imenom, avensis, je popolna novost za evropsko trzišče. Avensis in corolla bosta odslej tvorila osrednje jedro Toyotine ponudbe v Evropi. S tema dvema modeloma si hoče japonska hiša zagotoviti svojevrsten imidž v Evropi.

Iz serije avensis, ki je bila mišljena izrecno za evropsko trzišče, bo v Italiji na voljo do-

padljiva limuzina in zelo prostoren kombi. Japonskim oblikovalcem je uspelo izdelati tako limuzino kot station wago, ki združujeta prostorno notranjost in omejene zunanje mere.

Zunanost je nekje značilna za vozilo, ki jih je oblikoval računalnik in kjer je clovek posredoval le v zadnji instanci. Rezultat je se kar zadovoljiv, saj združuje racionalnost japonske proizvodnje z dinamičnostjo, ki je značilna za

evropsko. To je obenem rezultat sodelovanja med japonskimi nacrtovalci, evropskim oblikovalskim centrom in številnimi evropskimi filialkami japonske hiše.

Avensis upošteva klasični okus kupcev, ki izbirajo vozilo v tem razredu. Zelo posrečen je kombi, ki ima enako masko kot limuzina in enako aerodinamično linijo. Streha je nekoliko privzdignjena, vse skupaj pa daje kombiju vtis lahkotnosti.

Notranjost avensisa je predvsem delo evropskega oblikovalskega centra, ki ga je Toyota odprl pred osmimi leti v Belgiji. Nacrtovalci so upoštevali vsa pravila ergonomike, tako da so vsa stikala tam, kjer si voznik pričakuje, da so. Edina nerodnost, če tako lahko recemo, sta stikala za ogrevanje sedežev: za voznikov sedež je stikalo pod volanom, za potnikov sedež pa pri menjalniku. V notranjosti je veliko prostora za drobnjarije: za menjalnikom je tudi prostor za osem zgoščenk, je pa, v notranjosti prostora tudi za naočniike in za kozarce (brez tega kaže, da japonska in ameriška vozila ne morejo biti).

Posebno pozornost so posvetili varnosti: karoserija je grajena tako, da lahko absorbira in enakomerno razdeli večji del energije, ki se sprošča pri trčenju, tako da so potniki kar se da zaščiteni. Poleg tega sta tu dve veliki prednji zračni vreči, v vozilih, ki jih uvajajo v Italijo, pa so serijsko vgrajene tudi bočne zračne vreče.

Avensis poganjajo motorji, ki so že preizkusani tako po mehaniki kot po elektronski plati. Japonci so se močno potrudili pri odpravi hrupnosti. Na voljo so trije različni agregati, dva bencinarja in turbodizel. Oba bencinska motorja imata 16 ventilov; 1587-kubični vrstni stirivaljnik z dvema odmicnima gredema zmora 81 kW pri 6000 vrtljajih v minuti ter največji navor 145 Nm pri 4800 vrtljajih, 1998-kubični vrstni stirivaljnik prav tako z dvema odmicnima gredema pa zmora 94 kW pri 5400 vrtljajih in največji navor 178 Nm pri 4400 vrtljajih. Najvišja hitrost znaša 195 za manjši in 205 km/h za večji motor. Kar zadeva dizel, gre za 1975-kubični stirivaljnik s turbinskim polnilnikom, ki zmora 94 kW pri 5400 vrtljajih in 178 Nm pri 4400 vrtljajih, naj večja hitrost je 185 km/h. Menjalnik je kajpada petstopenjski, zavore pa spredaj koluti, in zadaj bobni.

Pozor, hrošč spet prihaja

Konec letosnjega leta bo Volkswagen tudi v Italiji začel prodajati novega hrošča: namen je jasen, obuditi hočejo legendo z upanjem, da se bo tudi novi hrošč priljubil kupcem, kot se je oni, ki je zagledal luč tik pred drugo svetovno vojno.

Novi hrošč je dokaj večji od starega tako zunaj kot noter in s svojim slavnim predhodnikom nima nič skupnega, razen nekoliko starinsko obliko. Za sedaj sta predvidena dva motorja: klasični bencinar (4 valjni, 85 kW) in novi turbodizel z neposrednim vbrizgavanjem goriva, ki

zmora 66 kW. Motor je spredaj in poganja prednja kolesa, medtem ko je pri legendarnem hrošču motor bil zadaj in je pognjal zadnja kolesa. Pri VW se zlasti poudarjajo zmerno zejo turbodizela, ki porabi piclih 5 litrov goriva za 100 km in lahko prevozi z enim samim rezervoarjem več kot 1000 kilometrov.

Novi hrošč ima kopic serijske opreme, ki gre od klimatizatorja z okolju prijaznim plinom, do posebnih filtrov zoper cvetni prah, stereofonsko ureditev s CD, stiri kolutne zavore (ABS sicer dobite za doplačilo) ter central-

no ključavnico z daljinskim upravljalcem.

Vozilo je zgrajeno na podvozju golfa in bo na voljo v starih različnih barvah: beli, rdeči, rumeni in črni, za doplačilo lahko bite tudi nekaj metaliziranih barv. Novi hrošč bo dolg 401 cm, širok pa 172 cm, medosna razdalja pa znaša 251 cm. Ker ima hrošč samo dvoje vrat je dostop k zadnjim sedežem olajšan s tem, da se prednji sedeži pomaknejo naprej. Prtljaznik je sicer majhen (209 litrov), ga pa lahko povecate, če zložite naslonjala zadnjih sedežev.

Iz sanjske zakladnice nemškega BMW

Iz detroitskega salona se vrača BMW z dokajšnjim uspehom, ki ga je pri obiskovalcih pozelo njen zadnji prototip, ki so ga poimenovali Z07. Večji del karoserije je izdelan iz aluminija, zadek in odbijaci pa so večinoma iz kevlarja. Zunanost spominja na kupeje iz preteklo-

sti, pod pokrovom motorja pa se skriva mogočni agregat, ki bo v bodoče poganjal sportno serijo M5. Gre za 5-litrski motor, ki zmora več kot 300 kW in 500 Nm. Se zlasti veliko uspeha je pozela izredna notranost bavarskega kupeja, ki je vsa iz rdečeg usnja.

Mojstrski izdelki za redke izbranke in za muzeje

MODA V PARIZU

PARIZ - Prikazi visoke zenske mode vsakic vzbudijo protislovne občutke, po eni strani občudovanje zaradi umetnosti predstavljenih modelov, po drugi pa nezadržno začudenje, ces saj to niso obleke. Veliko kolekcij, ki so jih za skorajšnje spomladansko-poletno sezono pripravili priznani mojstri, je mogoče vključiti med krivce za občudovalno zgrazanje, kam naj zenska gre tako oblecena. V službo prav gotovo ne, tudi na navadne zabave ne, sicer pa ni naloga visoke mode, da oblaci navadne zenske za navadne priloznosti, temvec da jih samo peščico oblece in se to pretežno ob izrednih dogodkih, vse ostale pa prevzame. Vsekakor so predstavitve unikatnih modelov estetski užitek, saj jih gre jemati za umetniško-obrtniške izdelke, pri katerih je uporabnost drugega pomena. Sicer pa si obleke visoke mode vsebolj utirajo pot v muzeje sodobne umetnosti.

Mojstri, ki so nastopili na letosnjih pariskih prikazih luksuzne mode, so zgoraj opisano dvojno nalogo dobro opravili, o cemer pričajo tudi izbrane fotografije (vse AP). Vselej domiselni Paco Rabanne je prenesel s svojimi »etničnimi bojevnici« (slika levo zgoraj). Med francoskimi modnimi kreatorji sta Christian Lacroix (na sliki levo poleg) in Yves Saint Laurent (levo spodaj) pripravila elegantni in bolj uglajeni kolekciji. Za Givenchy (na sliki spodaj) si je Alexander McQueen omislil tudi razkožno in opazno pokrivalo. John Galliano (spodaj desno) pa je za maison Dior obleke opremil se z masko. Sloviti italijanski mojster Valentino je tokrat v Pariz spet blestel in Claudio Schiffer oblekel v svojo najljubšo barvo, rdeco (na sliki desno zraven). Igra pokrito-razkrito je bila ponovno v ospredju, Thierry Mugler je bil za drznejšo inacico (slika pod naslovom).

Pekel z imenom Oslavje

Vasico Oslavje na začetku goriskih Brd najdemo le na boljnjih zemljevidih, a je skupaj z gricem Kalvarija na jugu in hribom Sabotin na severu, postala sinonim strasnega trpljenja in smrti. Ta imena so postala svetovno znana prav zaradi krutosti bojov v prvi svetovni vojni in jih zelo pogostoma najdemo v vojskih poročilih obeh vojskujocih se armad. V tem je prednjačil odsek fronte na Oslavju, o katerem so s spostljivostjo in strahom govorili vojaki, z grozo pa so se ga spominjali redki preživeli, kajti iz tega pekla skoraj ni bilo povratka.

Z imenom Oslavje danes označujemo celotno gricevato območje na desnem bregu Soče nasproti Gorice in pravimo: gremo na Oslavje. Pred prvo svetovno vojno, in le poredkoma se danes, pa so ljudje govorili: gremo v Oslavje, kajti s tem imenom so nazivali le glavnega izmed starih zaselkov. Če potujemo iz Gorice proti Steverjanu, najprej naletimo na zaselek Gasa, nato na pravo Oslavje, ki leži, oz. je ležalo nekoliko levo izven glavne poti; kak kilometer naprej pa se na zaselka Dolenji in Gorenji berjec.

Meja med Avstrogrško in Italijo je do izbruha prve svetovne vojne potekala daleč spodaj v Furlaniji, to je na ravninskem območju. Avstrija je že v prvih mesecih 1915. leta slutila, da Italija ni zanesljiv sošed in je v pričakovanju morebitnega spopada ukazala pricetek priprav na obrambo. Ker pa je bila glavna njene vojske vezana na rusko in srbsko bojišče, ni bila v stanju, da bi monarhijo branila na svojih skrajnih zahodnih mejah. Zato se je avstrijsko vrhovno poveljstvo odločilo, da potegne cimrsko obrambno črto, vse ozemlje pred njo pa brez boja prepusti sovražniku. En odsek teh obrambnih položajev je potekal prav cez Oslavje. Tako se je zgoraj omenjeni zaselek Gasa znašel na avstrijski strani bodoče bojne črte, Dolenji in Gorenji berjec pa na italijanski. Osrednji zaselek Oslavja, ki je stal kakih deset his in majhno cerkvico, pa se je znašel na sami bojni črti. Skoraj cez noc je torej bojna črta presekala širše vasko območje na dvoje in pri tem locila sosede,

prijatelje in ozje sorodnike. Zle slutnje so se prelevile v kruto resnico usodnega 24. maja 1915, dan italijanske vojne napovedi. Ves avstrijski obrambni sistem je slonel na reki Soci, s tem, da bi prav reka predstavljala glavno oviro za sovražnika. Usposobili pa so dve obrambni mostišči na desnem bregu Soče, to se pravi gorisko in tolimsko. Glavna naloga goriskega mostišča je bila ubraniti Gorico. In prav ta ozki in krhki pas ozemlja, ki skoraj ni imel zaledja, je celih petnajst mesecev uspešno kljuboval sovražniku, ki je bil v očitni prenici, tako v vojastvu kot tudi v orožju. Oslavje se je znašlo nenako v sredi frontne črte na izpostavljenem mostišču. Uspešnost obrambe je bila odvisna od 609 m visokega Sabotina, s katerega so avstrijski stratezi imeli odličan pregled nad vsem mostišcem in nad bolj oddaljenimi predeli sovražnikovega zaledja. Dokler je vzdržal Sabotin, je vzdržalo mostišče. Čim so Italijani 7.8.1916 zavzeli goro, se je vsa obramba na mostišču sesula in cez dva dni je vojska gen. Cadorne bila v Gorici. Na Oslavju ni bilo nikoli mirno. Če niso bile v teku večje

ofenzive, so se dan za dnem vrstili manjši ali večji spopadi. Dan za dnem se je ponavljala ista pesem. Najprej dolgo topovsko obstreljevanje, nato napad pehote, ki je po pravilu zasedla nekaj prednjih jarkov. Sledil je protinapad in pregon sovražnika iz malo prej osvojenega ozemlja. In vse se je ponovno zacelo znova. In cena takega napada-protinapada? Nekaj stov, ce ze ne nekaj tisoč padlih, ranjenih in pogresanih. Se najbolj uspešen je bil italijanski napad 20.11.1915, ko so na Oslavju zavzeli nekaj več kot kilometer avstrijskih položajev. Nek italijanski poročnik je v svojem dnevniku tako opisal ta napad:

”Po večurnem silnem obstreljevanju sovražnih položajev, je 20. novembra zjutraj nas bataljon krenil v hiter napad proti oslavski koti strategije imeli odličan pregled nad vsem mostišcem in nad bolj oddaljenimi predeli sovražnikovega zaledja. Dokler je vzdržal Sabotin, je vzdržalo mostišče. Čim so Italijani 7.8.1916 zavzeli goro, se je vsa obramba na mostišču sesula in cez dva dni je vojska gen. Cadorne bila v Gorici. Na Oslavju ni bilo nikoli mirno. Če niso bile v teku večje

Skrozi okna streljajo na nas. Tedaj prispe stotnik Luraschi z glavnino naše stotnije. Stotnik izgleda kot podivjana zver. Iz barake izstopijo trije, v obraz blede oficirji in se zelo pravilo predati. Stotnik pa jih vse tri postrelji.

Izven vojnih grozot je lahko govoriti o vitestvu in izrazi časti nad premaganim, toda v peklu veljajo drugačna pravila, kjer dogodki in razmere privedejo človeka do tega, da dobesedno podivja. V takih razmerah bi zaman iskali vojaško cast, kajti zgodi se, da se po srditnem boju in iz mascevanja za padlimi tovariših, trenutni zmagovalec spopada spozabi in se znese nad nemočnim nasprotnikom.

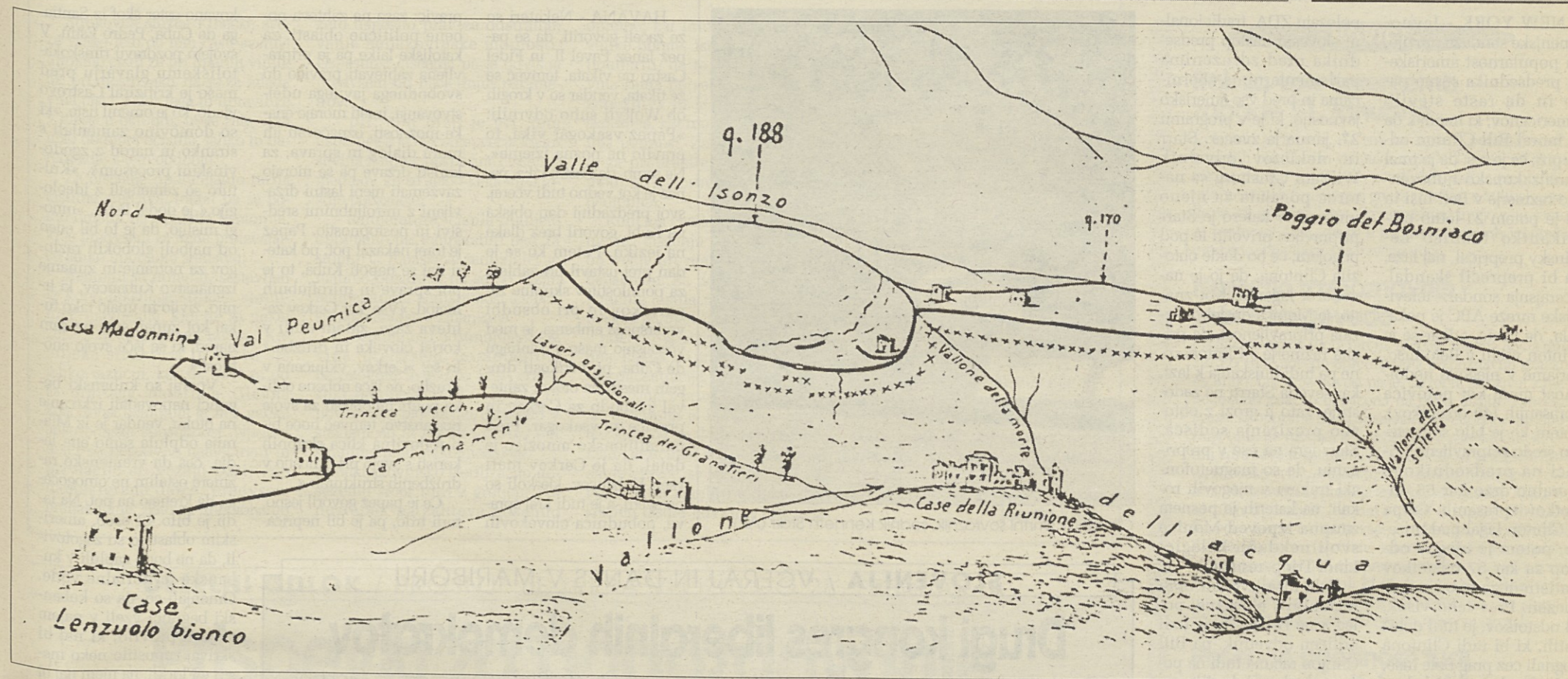
V osvojenih položajih smo se za silo utrdili in cakali nadaljnjih navodil. Tedaj nas z neverjetno natančnostjo prične obdelovati sovražno topništvo. Kmalu so vse naše postojanke uničene z vojakih vred. S protinapadom nas je avstrijska pehota poskušala pregnati, toda za cenno strasnih zrtv smo osvojeno ozemlje uspešni ubranili. Ponoci nas zamenja sveža enota. Od nase jutranje stotnije se v zaledje vrne-mo le štirje...”

Avstrijci so več kot dva meseca poizkušali ponovno osvojiti izgubljeno, toda ves napor je bil zaman. Dne 24.1.1916 jim je z močno ofenzivo to vendarle uspelo in so pridobljene položaje obrzrali vse do avgusta 1916, padca celotnega mostišča.

O tem, kaj se je v tistih mesecih dogajalo na Oslavju so se ohranili zapisi nekaterih vojnih dopisnikov. Eden takih je bil znameniti italijanski potopisec Luigi Barzini, ki je kar nekajkrat obiskal soško fronto. Pretresljivi zapis o bojišču na Oslavju je v prevodu objavil tudi Mohorjevec koledar za leto 1917. Tako piše:

”Nihče si ne more predstavljati, kakšen je bil ta kosček zemlje, predno je prišla vojna. Vse je tu opustošeno, zdrobljeno, porušeno, pomešano in stepeno. Tu ni več nobene hiše, nobenega drevesa, nobene ceste. Zemlja sama s svojim koreninjem, ki kipi iz nje kakor drobovje, je gola in neplodna kakor v sivi davnihi. Držati te postojanke tukaj je teze nego njih osvojiti. Nobeden obeh nasprotnikov se ne more radovati trajne posesti. V nekaj urah je romalo Oslavje mnogokrat iz ene roke v drugo, nekoč stitkrat zaporedoma! In vendar gre za majhkeno fronto treh ubogih kilometrov, na katerih se postrelja več municije, kot je drugace porabi cela vojska.

Ko sem prisel prvič v postojanke pred Oslavjem, mi je le gla na prsi mora, ki me poslednj več zapustila. Bilo mi je kakor bi sel v kako pravilno zrelo smrti. Bilo je ostro, megleno, grozno bojno jutro, v katerem je vse dobilo divje obrise. Strahotne jame, ki so jih izkopalni 30, 5 cm izstrelki, zizijajo v tleh. Postale so jezera, v katerih se zrcalijo cudne, grbove vojske sence, težko oprtane, nizko sklonjene, umikajoče se izdajskim jamam, korakajoc posamezno druga za druga. Nihče ne izpregovori več besede, ker tu so v območju sovražnega ognja. Brezbarvna in zalostna pokrajina se kaže se brezupnejša, cim bolj se umika megla. Mali oslavski grčki pod Sabotinom izgledajo kot svet podrtih gorskih velikanov.

Pred osmimi dnevi smo zavzeli Oslavje, a smo ga izgubili po stitridvajseturnem ogorčenem boju pod uničujočo ognjeno točo. Nihče ne pozna imen mnogostevlinih vrhov. Zemljevidi jih ne imenujejo in kdor jih je poznal, je morda že davno mrtev. Kraj se imenuje z vojnim imenom, za vrhove zadostuje le številka. Levo od nas leži postojanka pri ”Beli rjuhi”, ki ima svoje ime po apneno beli razvalini kmečke hiše, dvigajoči se iznad si ve emolčnosti svoje okolice kakor razgrnjena rjuha. Ljudje iz Bele rjuhe imajo danes zavzeti vrh 188, ki se naslanja na gric ”Bosnjaka telebana”. Na grebenu gricka je no- vembra stal na straži bosenski vojak. Nekega jutra, bogsigvedni zakaj, se je v vsej velikosti dvignil na rob strelskega jarka ter pricel s socnimi zaljivkami obispavati vojake v sovražnih položajih. Vide- ti je bil orjaski, ko se je njegova postava risala na obzorju. Zadel ga je krogla in padel je pred jarek, kjer je njegovo truplo se dolgo ležalo. Od- sel je služil kot krajevna oznaba (gricko domačini pravijo Lukov hrib; z nazivom Dosso del Bosnia- co pa so kasneje uradno poimeno- vali zaselek, ki mu domačini pra- vijo Gasa; zaselek Dolenji berjec pa so poimenovali v Lenzuolo bianco- bela rjuha). Zraven stoluje Oslavje, na ozkem gorskem hrbtu. Granate tu niso razbile samo his, marvec so razkrile tudi temelje, tako da so vi- deti bele razvaline v rdečkasti zemlji kakor slab, polomljeno zo- bovje, od katerega vise cunje raztri- ganega skranjega mesa. Vrednost tega kosčka zemlje je v tem, da nu- di možnost obvladati od tu Gorico. Avstrijci obvladujejo vsako gubo, vsak used; morejo obstreljevati Oslavje od spredaj, od strani in ce- lo od zadaj s svojimi neizsledjivi- mi baterijami neke pri Plaveh, na Sv. Gori, na Sabotinu, na Skabrije- lu in se kje.”

Tako Luigi Barzini. Na avstrijski strani pa je vojno in vojne grozote najbolj opisala Alice Shalek, du- najška casnikarka in pisateljica. Shalekova se je mudila na Go-

riskem od aprila do junija 1916. leta. Obiskala je skoraj celotno fronto, od Doberdobske planote pa do krnskega pogorja. Iz zbranih podatkov in vtisov s fronte je leto dni kasneje izdala knjigo z naslovom: Am Isonzo - Ob Soci, ki je postala prava knjižna uspešnica. Iz dolgega zapisa o obisku bojišca na Oslavju, izluscimo le krajši povzetek:

”Sovražni položaji se nahajajo v Steverjanu in na delu zasedenega Sabotina. Od tam sovražnik opa- zuje vsako gibanje, vsak nas pre- kupa. ”On” vse vidi, ”Njemu” nic ne uide. Zato moramo vse premike opravljati po jarkih, s katerimi je poleg jam, rovoev in zlebov dobe- sedno kot labirint prepleteno vse območje. Nobene teh jam pa ne moremo imeti za ”izkop”, kajti zemlja tod okrog je mrtva in je ni mogoce vec kopati. Zemlja je tu spreminjena v prah, v zmleto kašo, ki se ne oprime vec, se med sabo ne veže; skratka, je brez hrbtenice. Ko človek umre vemo, da ni v stanju stati pokonci. Toda, da se tu- di zemlja ni sposobna obdržati je nekaj, kar je samo vonja bila spo- sobna proizvesti. V taki zemlji ne moremo pokopavati mrtvih, ker jih ponovno izbljuva. Ni mogoce napel- jati in pritrditi bodece zice, ker papada sama od sebe. Ni mogoce zabiti niti kola, ker do globine zrahljana zemlja ni v stanju, da ga zadrži. Voda ne odteka in ne proni- ca. Ker je zemlja mrtva zavrača kakrsnokoli delo, kakrsen koli smi- selen človekov poseg.

Nahajamo se v prvih bojnih polo- zajih, v opazovalnici. V daljših odsekih strelskega jarka ni vojakov, le sem ter tja redke predstraže. Na grebenu se ustavimo za kratek čas in sedemo na kamne, ki so nekoč bili sestavni del cerkvice. Sovražni položaji so oddaljeni le kakih pet- deset metrov. Nasi z vztrajnostjo drzijo ta opustošen gric. V ka- snejših letih bomo v solskih in zgo- dovinjskih knjigah brali, da so nasi ”trdno držali položaje”. Toda kdo bo sploh sposoben opisati, kako jim je uspelo ubraniti Oslavje?

Znamo je, da so Italijani zasedli

Oslavje novembra minulega leta, 24. januarja letos pa so nasi ponov- to osvojili izgubljene položaje. Ob povratku v zaledje, naletim na sku- pino vojakov. Na moje poizvedo- vanje o januarskem napadu, neke- mu vojaku v slabi nemščini uspe izustiti le: ”Ob petih smo bili tu, ob sestih pa tam”. Neki poročnik v bližini mi nekoliko bolj podrobno obrazloži, kako je potekal napad. Najprej je vec kot sto topov iz- strelkovo v napad pehota, ki pa ni naletela na hujski odpor. Nasprotnikovi vojaki so nam prihajali naproti v velikih skupinah. Bili so kot pono- re. Jokali in plesali so, ko so se predajali. Tam so ležali kupi mrt- vih in ranjenih. Ujeli smo vec kot tisoč nasprotnikov. Mi smo imeli 300 padlih. Zatem so dva dni in dve noci Italijani brez prestanka s težkim topnistvom preorali ves gric, a nasi so vzdržali. Najprej so delovne skupine za silo popravile jarke in rove, nakar se je ponoci druga skupina vojakov s po dvema vrecama peska vsak, spzlažila mimo razvalin cerkvice in vasice cez gre-

ben na pobocje, ki je gledalo proti sovražniku. S pomočjo teh vrec so pod hudim ognjem ponovno uspo- sobili prve bojne položaje.

Ko sem se zvečer vrnila v Gori- co, me je v hotelu nek oficir vpra- sal: ”Prihajate z Oslavja? Boste našla besede, s katerimi opisati vso tisto grozo?”. Ne, takih besed ne poznam. Morda jih bo našel kdo drug cez trideset ali petdeset let, ko bodo na Oslavju ponovno cvetele roze.”

In civilno prebivalstvo? Kakšno vlogo je odigralo, oz. kakšna vloga mu je bila namenjena? Brzkone no- bena. Za vojskujoci strani, so bili civilisti le v napoto. Njim je bilo namenjeno le bežanje in odhod v begunstvo. V tem pogledu pred- stavlja Oslavje prav poseben primer. Pol vasi je begunska leta dve noci Italijani brez prestanka s težkim topnistvom preorali ves gric, a nasi so vzdržali. Najprej so delovne skupine za silo popravile jarke in rove, nakar se je ponoci druga skupina vojakov s po dvema vrecama peska vsak, spzlažila mimo razvalin cerkvice in vasice cez gre-

iste družine. Ob njihovem pov- ratku domov pa so naši opustose- no deželo, ki je bila podobna luni- ni površini. Zaceła se je obnova, vendar zaselka Oslavje niso nikoli več zgradili, ker se je na njegovem mestu vse do poznih tridesetih let razprostiralo veliko vojaško poka- palisce. Danes tam stoji manjši spomenik. Ob veliki kostnici na začetku oslavskih gricov in nekate- rih manjših obeležij, je to eden red- nih znakov, ki pričajo o strahotah, ki so se tu dogajale pred osemdese- timi leti.

Vili Princic

Na slikah:
zgoraj: pogled z italijanskih položajev na oslavsko bojišče (risba nezna- nega avtorja);
spodaj: ruševine, najverjetneja gre za oslavsko cerkev;
na prejšnji strani, zgoraj italijanski vojni ujetniki, Pevma, 22. 11. 1915;
spodaj levo pogled iz avstrijskih jarkov proti sovražnim položajem; spodaj desno: avstrijski spomnik v grapi Hrušca pod Oslavjem iz leta 1918.

ZDA / »SEXIGATE« RESNO OGROŽA BELO HIŠO

Po sondažah Clinton hitro izgublja teren

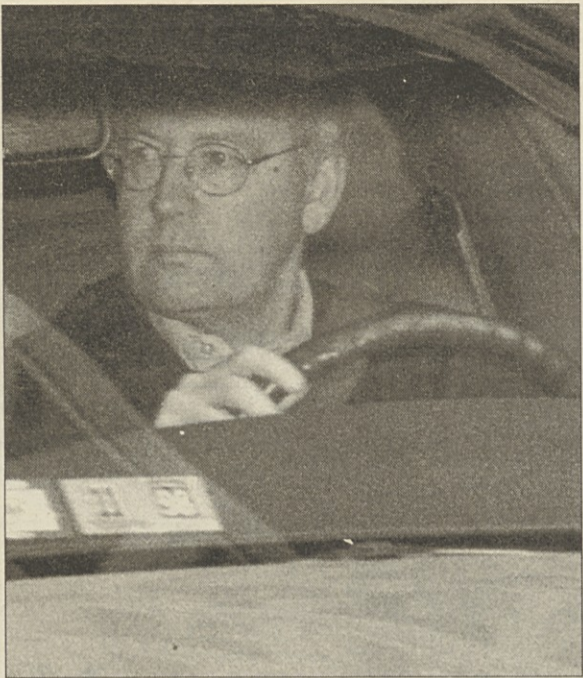
Sodnik Starr tokrat ne bo odnehal - V akciji tudi Hillary

NEW YORK - Javno-mnenjske sonde pravijo, da popularnost ameriškega predsednika strmo pada in da raste stevilo Američanov, ki menijo, da bi moral Bill Clinton odstopiti, če je res, da je imel zunajzakonsko ljubezensko razmerje v Beli hiši in da je potem 21-letno praktikantko Monico Lewinsky preprical, naj laže, da bi preprečil skandal. Včerašnja sondaža televizijske mreže ABC je pokazala, da prvic, odkar se je Clinton vselil v Belo hišo, verjame v njegovo nedolžnost manj kot polovica vprašanih (49 odstotkov), potem ko je bilo se preteklo sredo pripravljeno priseci na predsednikovo moralno držo kar 56 odstotkov vprašanih. Če pa bi Clinton lagal pod prisego, potem je njegov odstop za kar 67 odstotkov statističnega vzorca neizbežen. Prav tako visok, 64 odstotkov, je tudi delež tistih, ki bi radi Clintona pognali čez prag Bele hiše, če je res, da je pritiskal na Monico Lewinsky, naj laže pod prisego. Sondaža je pokazala tudi 10-odstotni porast (od 28 na 38 odstotkov) deleža Američanov, ki po najnovejšem skandalu verjamejo verziji Paule Jones, zaradi katere bo moral Clinton maja na proces.

Monica Lewinsky je medtem začela sodelovati z »velikim inkvizitorjem« primerja Whitewater, »neodvisnim« sodnikom Kennethom Starrom, ki že štiri leta skuša spraviti predsednika v težavo. Zdaj upa, da mu bo do torke uspelo dobiti od Monice polno priznanje, kar bi mu omogočilo pokvariti govor o

položaju ZDA, tradicionalni slovesni nastop predsednika pred združenima parlamentarnima zbornicama in pred vso ameriško javnostjo, ki je v programu 27. januarja zvečer. Starr in dekletov odvetnik William Ginsburg se namreč pogajata za njeno imunost, v katero je Starr pripravljen privoliti le pod pogojem, če bo dekle obtožila Clintona, da jo je navedel k laganju. Kot znano, je Monica doslej pokazala pripravljenost, da prizna razmerje s Clintonom, ne pa tudi hujškanja k laži, kar seveda Starru ne zadoštuje, zato ji grozi z obtožbo preziranja sodišča. Starr igra na vse v prepričanju, da so magnetofonski trakovi v njegovih rokah, na katerih je posneta zaupna izpoved Monice svoji nekdanji kolegici Lindi Tripp, resnični.

Bela hiša je v teh urah razumljivo oblegana, poleg zene Hillary, ki je tudi odlični odvetnik, pa Bill Clinton računa tudi na pomoč dveh nekdanjih pomembnih članov svoje administracije, nekdanjega trgovskega ministra Mickeya Kantorja in nekdanjega podsefa kabineta Harolda Ickesa. Oba sta velika prijatelja Hillary in predsednik meni, da sta prava človeka, ki bi znala voditi strategijo omejevanja škode. Televizijska mreža CNN pa je izvedela, da je First lady odredila tudi spremembe v pravnem teamu, ki sciti moževe interese. Obrambno strategijo naj bi odslej koordiniral David Kendall, mož, ki je v preteklih dneh rotil Clintona, naj se ne da prezgodaj v kremplje medijev.

Clintonov smrtni sovražnik, sodnik Kenneth Starr (AP)

SLOVENIJA / VČERAJ IN DANES V MARIBORU

Drugi kongres liberalnih demokratov

Predsednik Drnovšek potrdil sredinsko zmerno opcijo stranke - Pozornost za Maribor

MARIBOR - V Narodnem domu v Mariboru se je včeraj začel 2. kongres Liberalne demokracije Slovenije (LDS), na katerem bodo slaba štiri leta po združitvi na Bledu prvič izvolili novo strankino vodstvo in odlocali o spremembah strankinega statuta, med kongresnimi dokumenti pa bodo obravnavali predloge za sprejem več resolucij in nadgradili strankin program.

Predsednik stranke Janez Drnovšek je v osrednjem govoru napovedal, da bodo liberalni demokrati ostali pri dosedajšnji orientaciji in da bodo še naprej iskali sredinske zmerne opcije, ki bodo v interesu večine državljanov. LDS bo po njegovih besedah prešla v drugačno, morda tudi blokovski razdelitev Slovenije samo v primeru, če ji ne

bo ostala drugačna možnost, torej če bo prisiljena v spopad z drugim blokom. V nadaljevanju je Drnovšek največ pozornosti namenil zunanji politiki in odnosu stranke do Evrope in sveta, dotaknil pa se je tudi rezultatov sedanje vladne koalicije.

Danes bodo delegati odlocali o predloženih dokumentih in izvolili novo vodstvo stranke, v kateri za predsednika znova kandidira Janez Drnovšek, za mesto generalnega sekretarja pa Gregor Golob, medtem ko naj bi podpredsedniški mesti skicili na dve namesto dosedanjih starih. Med kongresnimi dokumenti naj bi liberalni demokrati poleg programa sprejeli se izjavo o diskontinuiteti med povojnim komunističnim režimom in sedem resolucij o spremembah v ustavno opredelje-

nem političnem sistemu, o zaposlovanju, izobraževanju, o reformi pokojninskega sistema, gozdom, enakopravnosti spolov in nenazadnje tudi do gostitelja 2. kongresa LDS - mesta Maribor.

Kongresa se udeležuje približno 55 gostov, deset od teh iz šestih evropskih držav. V imenu gostov kot tudi strank, iz katerih prihajajo, so kongres med drugimi pozdravili predsednik Liberalne demokratske in radikalne skupine (-LDR) v Svetu Evrope in član Lordske zbornice (House of Lords) iz Velike Britanije lord Russell Johnston, podpredsednik komisije Evropskega parlamenta za odnose s Slovenijo in evropslanec avstrijskega Libertas foruma Friedhelm Frischenschlager.

HAVANA / PREDZADNJI DAN OBISKA

Papež zahteval svobodo za Cerkev

Zavzel se je tudi za enake pravice za vse, a obenem za strpnost in postopnost

HAVANA - Nekateri so že začeli govoriti, da se papež Janez Pavel II. in Fidel Castro ne vika, temveč se že tikata, vendar so v krogih ob Wojtyli suho odvrnili: »Papež vsakogar vika, to pravilo ne pozna izjeme«. Ne samo, da Castra vika, papež je kot vedno tudi včeraj, svoj predzadni dan obiska na Kubi, govoril brez dlake na jeziku. Potem ko se je dan prej ustavljal pri zahtevi za pomilostitev skupine zapornikov in pri obsodbi vsakršnega embarga, je med včerašnjo maso v Santiagu de Cuba, po velikosti drugem mestu na otoku, zahteval svobodo za Cerkev in pravice za vsakogar. Pred polmilijsko množico je dejal, da je Cerkev mati vseh Kubancev, kjerkoli so po svetu, a je tudi kraj sprave, pobudnica človekovih

pravic: zase ne zahteva nobene politične oblasti, za katoliške laike pa je pripravljena zahtevati pravico do svobodnega javnega udeleževanja, imeti morajo enake možnosti, označevati jih mora dialog in sprava, za koristi države pa se morajo zavzemati njeni lastni državljani z miroljubnimi sredstvi in postopnostjo. Papež je torej nakazal pot, po kateri naj se napoti Kuba, to je pot sprave in miroljubnih koristi. »Vse, kar Cerkev zahteva zase, zatem nudi v korist človeka in družbe.« In se: »Cerkev, vključena v družbo, ne išče nobene oblike politične oblasti za svoje poslanstvo, temveč hoče biti rodovitna klica skupnih koristi s svojo prisotnostjo v družbenih strukturah.«

Ce je papež govoril jasno, tudi trdo, pa je bil neprica-

kovano oster skof iz Santiaga de Cuba, Pedro Estiù. V svojem pozdravu rimskokatoliškemu glavarju pred maso je kritiziral Castrovo vladno, ko je omenil tiste, »ki so domovino zamenjali s stranko in narod z zgodovinskim procesom.« »Kulturo so zamenjali z ideologijo,« je dodal Estiù, »mnogi mislijo, da je to bil eden od najbolj globokih razlogov za notranje in zunanje izgnanstvo Kubancev, ki trpijo, živijo in upajo tako tukaj kot zunaj, smo en sam narod, ki se išče svojo enotnost.«

Včeraj so kubanski begunci napovedali izkrcanje na otoku, vendar je iz Miamija odpeljala samo ena ladja, ces da vremenske razmere ostalim ne omogočajo, da krenejo na pot. Na ladji je bilo 42 oseb, ameriškim oblastem so zagotovili, da ne bodo zapluli v kubanske teritorialne vode. Omenjali so, da so kubanski begunci vzeli v najem se eno plovilo, ki naj bi skrivaj zapustilo neko mesto v Floridi: na njem naj bi bil tudi Ramon Saul Sanchez, voditelj organizacije Movimiento Democracia, ki je napovedal, da se bo izkrcal brez kakršnegakoli dovoljenja, ker noče doživeti ponizanja, da mora za povratek domov zaprositi za turistično vizo.

Sinoci je tudi prisla vest, da je pripravljen seznam z imeni zapornikov, ki naj bi jih Fidel Castro pomilostil. Seznan bodo morda že pred odhodom izročili papežu, možno pa je, da nekoliko počakajo, saj so netočnosti in velik odmev v tujini nekoliko vznejevoljili kubansko stran, se zlasti, ker so nekateri že odkrito omenjali Castrovo popuščanje.

LEVOČA / DVODNEVNO SREČANJE ŠEFOV SREDNJEVROPSKIH DRŽAV

Kako naprej? Na to vprašanje predsedniki niso našli odgovora

Ni bilo dogovora o morebitni širitvi kot tudi ne o gostitelju prihodnjega sestanka

LEVOČA - Peto srečanje srednjeevropskih predsednikov Levoča '98 se je končalo brez dogovora o morebitni širitvi z dosedanjih osmih stalnih udeležencev na tri države vzhodne Evrope, in sicer Ukrajino, Romunijo in Bolgarijo, ki so bile tokrat gostje.

Predsedniki osmih srednjeevropskih držav, Slovenije, Slovaške, Avstrije, Italije, Nemčije, Češke, Madžarske in Poljske, se tako tudi niso dogovorili o državi, ki naj bi srečanja gostila prihodnje leto. Slovaški predsednik Michal Kováč je namreč predlagal razširitev tradicionalno srednjeevropskih srečanj in organizacijo naslednjega srečanja v eni od treh zdaj gostujočih držav. Na lanskem portoroškem samitu so sicer kot gostiteljico srečanja v letu 1999 omenjali Italijo.

Na izjemno dobro obiskani dopoldanski novinarski konferenci je vseh enajst predsednikov na kratko povzelo svoje poudarke iz

razprave na včerašnji okrogli mizi z naslovom Civilna družba - up združene Evrope, med vprašanji novinarjev pa so izstopala tista, ki so bila namenjena razmeram na Slovaškem, kjer pričakujejo razmeroma težak razplet predsedniških volitev, ter v Romuniji in Bolgariji; italijanske novinarje pa je zanimalo stališče Nemčije v zvezi z vstopom Italije v denarno unijo.

O razmerah na Slovaškem so bili povprašani češki, madžarski in slovaški predsednik; slednji je pojasnil, da v državi ni političnega soglasja v zvezi s predsedniškimi volitvami ter da bodo zato pristojnosti predsednika prenešene na premiera. Slovaški predsednik Kováč je ocenil, da gre za začasno stanje, in izrazil obzalo vanje, da s srečanja ne more poslati pozitivnega signala, da »smo sposobni izvoliti predsednika«; ob tem je poudaril: »Menim, da to ne bo destabiliziralo Slovaške«. Avstrijski predsednik Klestil je odgovoril, da

se Avstrija ne vmešava v notranje zadeve posameznih držav, ampak stanje spremlja in v evropskem združevalnem procesu podpira vključevanje novih držav, pričakuje pa, da bodo »izpolnjevale politične vrednote«. Madžarski predsednik Arpad Goencz je menil, da se je takšnim političnim situacijam bolje izogniti, češki predsednik Havel pa je razmere na Slovaškem ocenil kot normalne, češ da vsaka demokracija pozna krizna obdobja. Poljski predsednik Aleksander Kwasniewski je na vprašanje, zakaj v četverici Češka, Madžarska, Poljska in Slovaška slednji ne uspe držati koraka z drugimi, odgovoril, da je to sicer vprašanje za slovaške politike, Poljska pa je pripravljena podpirati Slovaško pri njeni poti v EU in Nato, zato želi, da bi bila Slovaška politika čim bolj jasna.

Nemski predsednik Herzog je na vprašanje, ali obstaja nevarnost Evrope oligarhij in vektirnega rav-

zoja, zlasti glede na nemško nasprotovanje vstopu Italije v evropsko denarno unijo, pojasnil, da kolikor je obvešen, nemška vlada ne dvomi o položaju Italije v EU, obenem pa izrazil razumevanje za italijansko zaskrbljenost. Dejstvo je, je menil, da bo do denarne unije prišlo, in poudaril, da se Evropa razvija po sistemu koncentričnih krogov. Najsibkejši člani ne morejo določiti hitrosti razvoja celotne unije, je dejal, integracijski procesi v Evropi potekajo neenakomerno. Italijanski predsednik Scalfaro pa je na isto vprašanje odgovoril, da gre predvsem za to, da »pustimo odprta vrata za vse države« in poudaril pomen jadranskega območja, brez katerega bi bila Evropa ohromljena. V evropske združevalne procese se lahko vključijo vsi, je poudaril Scalfaro, ki izpolnjujejo mastrichtske pogoje, odločitve pa morajo biti skupne, tako bo EU močna in vitalna.

Zdenka Jagarinc / STA

EKONOMIJA / GUVERNER FAZIO

Proti brezposelnosti vlaganja in večja prožnost zaposlovanja

Šef Banke Italije meni, da bo letošnja gospodarska rast preseгла 2 odstotka

NEAPELJ - Monetarna stabilnost, uravnoteženi javni računi in gospodarska rast so trije osnovni pogoji za razvoj zaposlenosti. To je recept, ki ga je včeraj na kongresu italijanskih valutnih posrednikov v Neaplju ponudil guverner Banke Italije Antonio Fazio, ki je zagotovil, da njegova pozornost za problem zaposlenosti ni nova, ampak je stalna, saj se dolgo vztraja pri konceptu, da zaposlenost pomaga tudi javnim računom in stabilnosti denarne enote. Zdaj mora Italija izkoristiti nov gospodarski zalet, da utrdi rezultate, ki jih je dosegla s posegi strukturne narave. Za letošnje leto guverner centralne banke pričakuje, da bo stopnja rasti bruto domačega proizvoda

preseгла 2 odstotka, kar naj bi bila po ekonomskih teorijah meja, pod katero ni mogoče pričakovati, da bi gospodarska rast obrabila nova delovna mesta.

Kar zadeva položaj na jugu države, je Fazio prepričan, da brezposelnosti ne bo mogoče zmanjšati brez investiranja, uvedbe prožnejšega načina uporabe dela in omejevanja rasti cene dela. Brez ustvarjanja novih delovnih mest brezposelnosti ni mogoče odpraviti, treba je pognati mehanizem za ustvarjanje dela, je menil guverner, ki se je pomudil tudi pri posledicah krize na azijskih finančnih trgih in dejal, da je treba iskati odgovornost za krizo tudi v neustreznosti sedanjega ustroja mednarodne kooperacije.

STROKOVNI NASVETI / ZDAJ JE PRIMEREN ČAS ZA UPORABO ČISTIL

Betonit učinkovito sredstvo za čiščenje mladega vina

To čistilo je predvsem primerno za male proizvajalce

Strokovna služba Kmečke zveze vsako leto ob tem času svetuje uporabo čistil za pri mladih vinih, oz. pri mostu tako, da so že mlada vina čista. Kdor tega ni opravil že v mesecu oktobru, in se zato vina niso dodobra očistila, lahko to naredi zdaj v tem obdobju.

Za čiščenje uporabljamo razna čistilna sredstva, tokrat pa se bomo omejili na uporabo bentonita, ki je predvsem za male proizvajalce lahko uporabno sredstvo.

Bentonit je mineral, sestavljen iz kompleksnega silikata aluminija, magnezija, kalcija in nekaj železa nekovinskega izvora. Kemijska struktura in barva sta lahko različni, ker sta odvisni od izvora tega materiala. Glavna značilnost bentonita je zelo velika absorpcijska sposobnost. Njegovi delci so negativno naelektreni in privlačijo ali vežejo pozitivno naelektrene delce, predvsem breljakovine. Zato ga uporabljamo

zelo uspešno prav za odstranjevanje beljakovinske motnosti. Uspešnost čiščenja pa je odvisna predvsem od naslednjih parametrov:

- pH: čim nižji je pH, tem uspešnejše je čiščenje; večja kislota vina namreč pospešuje čiščenje, medtem, ko se slabo kislina vina čisti počasneje;

- temperatura: čistila delujejo optimalno pri temperaturi nad 15 stopinj C. Raziskave zadnjih let so namreč pokazale, da se ob nižjih temperaturah učinkovitost tega čistilnega sredstva zmanjšuje.

Z bentonitom odstranjujemo iz vina predvsem termolabilne beljakovine, to je tiste, ki so pri visoki temperaturi nestabilne in povzročajo naknadne motnosti v steklenicah in jih zato iz vina odstranimo pred steklenicenjem.

Bekljakovinsko sterilizacijo dosežemo sicer tudi z gretjem. Ta postopek pa zahteva posebno

opremo, kar pride v postev le za velike obrate. Istočasno moramo poudariti, da toplotna obdelava vina sama po sebi kljub temu ni zanesljiva in je kakovosti vina škodljiva, kot možno posledico pa ima motnost. Zato smatramo, da je za preprečitev beljakovinske motnosti najprimernejša uporaba bentonita.

Kolicina čistila, ki jo uporabljamo pri čiščenju vina, je odvisna od večje ali manjše prisotnosti beljakovin. Za določitev pravilne količine čistila naredimo najprej poskus na manjših količinah vina z različnimi koncentracijami bentonita, dokler ne pridemo do ustrezne koncentracije.

Čiščenje s primernimi količinami bentonita je izrednega pomena, kajti če ga dodamo vinu premalo, je učinek slab, če pa ga dodamo preveč, se spremeni sestava vina. Vino izgubi na kakovosti, ker mu čistilo odvzame aromati-

ne snovi, barvo in vonj. Nasprotno pa pridejo ob pravilni količini čistila omenjene lastnosti vina do večjega izraza.

Nezaupčnost nekaterih kletarjev do uporabe tega sredstva, češ da povzroca osiromašenje vina, je odveč. Kot okvirno količino (točno pove le test!) navajamo 40-80 gramov na hl. Pri uporabi bentonita se držimo naslednjega postopka: čistilo raztopimo v posodi z malo vode (razmerje 1:10) in ga dobro premešamo, po možnosti z električnim mešalcem. Nato pustimo razstopino ležati 10-12 ur (ali manj) dokler se ne napihne.

Tako pripravljen bentonit vlivamo ob stalnem mešanju v posodo, da se razprši po vsem vinu. Očiščeno vino moramo pravčasno lociti od čistila in drugih usedlin. To opravimo v 2 do 3 tednih.

Strokovna služba Kmečke zveze

NOVICE

Rok za vpis sprememb zapade 31. januarja

Kot smo že pisali, da rok za vpis v kataster vseh kmečkih hiš, ki niso več take, zapade 31. dec. 1998, pa rok za prijavo sprememb zemljskih kultur na obdelanih površinah (v glavnem gre za izboljšave kultur) zapade že 31. januarja letos. Zainteresirani imajo zato samo še en teden casa, da se s prijavo sprememb izognejo predvidenim globam za davčno utajbo.

Naročilo razpoznavnih značk za govedo

Pisali smo že, da mora biti na podlagi zakona 354 z dne 30. 12. 1997 govedo opremljeno z razpoznavno značko na uhlju. Letošnja novost pa je, da mora biti zival z razpoznavno značko označena na obeh uhljih. Kmečka zveza, ki opozarja na to obveznost govedorejca, jih opozarja tudi, da morajo, kot predvideva ustrezni odlok, vrniti zdravstveni ustanovi, ali pa jih lahko prinesejo tudi na Kmečko zvezo, če jim to bolj ustreza, obenem z železnim obrazcem, ki spremlja značke, vse značke, ki jih lani niso uporabili. To naj storijo čimprej. Obenem Kmečka zveza obvešča vse govedorejce, ki niso člani Združenja rejcev (za člane združenja je to že opravilo združenje samo), naj čimprej posredujejo kmečki zvezi število značk (dvojno), ki jih bodo potrebovali v letosnjem letu, da jih potem KZ naroči za vse skupaj istočasno in s tem prihrani rejcem odvečni strošek.

Posebne ugodnosti tudi za nakup novih kmečkih vozil

Od prvega januarja letos je postala operativna, tako kot za osebne avtomobile, zamenjava starih vozil z nakupom novih z ugodnostjo (rottamazione) tudi za kmečka vozila. Ukrep v tem smislu sta odobrili obe veji parlamenta in če bo v celoti izvajan, bo pomenil pomembno spodbudo industriji kmečkih vozil. Prispevek ob izločitvi starega z istočasnim nakupom novega kmečkega vozila, bo znašal 10% nakupne vrednosti novega vozila. V celoti bo državni prispevek v ta namen znašal 100 milijard lir. Odstranitev starega vozila z istočasnim nakupom novega (z ugodnostjo 10%) je možna po novem že za vozila, ki so bila registrirana v letih 1988 in 1989 in ne sele po desetih letih, a le v primeru, ko gre za nakup vozila na osnovi zakona o varnosti na delu (zak. 626). Ugodnosti zamenjave se lahko poslužijo tako fizične kot juridicne osebe. Pri strojih (vozilih) za katere je predviden prispevek v višini 10% nakupne cene novega vozila, so vključene tudi fiksne naprave na vozilu samem. Prodajalec je seveda dolžan uničiti staro vozilo ali pa izročiti pooblaščenemu podjetju za uničevanje starih vozil in istočasno poskrbeti za uradni izbris starega vozila v teku 15 dni od izročitve novega kmetijskega vozila.

DEŽELNI ODLOK / PROŠNJE JE TREBA VLOŽITI DO 28. FEBRUARJA

Prispevki za pogozdovanje

Deželno ravnanje za gozdove sporoča, da je deželni odbornik za gozdove dr. Giorgio Mattassini 19. 12. 1997 podpisal odlok, s katerim se, pod pogoji in v pričakovanju formalne potrditve odloka s strani pristojnih evropskih organov, odpira rok za vlaganje prosenj za prispevke za pogozdovanje, ki jih predvideva pravilnik Evropske unije 2080/92.

Z istim odlokom so bili sprejeti tudi nekateri tehnično - proceduralni popravki v »Priročniku za izvajanje večletnega deželne programa pri

uresničevanju pravilnika EU« z namenom, da bi čim bolj pospešili upravne postopke za uresničevanje omenjenega pravilnika EU. Istočasno so bili spremenjeni tudi nekateri tehnični vidiki za izboljšanje uslug, ki jih predvideva pravilnik.

Prošnje bo mogoče predložiti do 28. februarja t. l. po novih normah, ki pa ne spreminjajo pomembnejše operativne strukture pravilnika.

V tem času bo pri vseh izračunih za premije, ki jih predvideva pravilnik in ki se na-

nasajo na nove prošnje, uposteva odnos ECU - lira v tekočem letu in sicer 1973, 93 lire za ECU.

Za vsa potrebna pojasnila se lahko zainteresirani obrnejo na pristojni oddelek za gozdove, lahko pa tudi na urade Kmečke zveze.

Vrednost celotne investicije za gozdne površine je doslej znašala 37 milijard lir, koristijo pa jo lahko samo tisti kmetovalci, ki imajo vsaj 25% dohodka od kmetijske dejavnosti. Gre za precejšnjo sredstva, ki jih ne gre zanemariti. Vedeti pa je treba, da

pravilnik razlikuje med posegi za gozdne površine za nove nasade ali za izboljšanje obstoječih, med nižinskimi in goratimi območji. Pri tem je izrecno rečeno, da prihaja financiranje novih gozdnih površin v postev samo na nižinskih območjih (v trzaski pokrajini torej samo v dolinski in miljski občini ter na delu trzasko občine). Pogozdovane površine ne smejo biti manjše od 5000 kv. m., tudi če so sestavljene iz več medseboj ločenih parcel, od katerih pa vsaka ne sme biti manjša od 1000 kv.

m. Prispevek znaša v tem primeru 1000 ECU na ha, koristnik pa se mora obvezati, da bo gozd negoval vsaj 20 let, za kar bo prejel letno vzdrževalnino 2 milijona lir.

Na višinskih oz. zapostavljenih območjih (pri nas vsa razen tistih v dolinski in miljski občini ter na delu trzasko občine) pa pridejo v postev le izboljšave in vzdrževanje gozdov. Prispevek znaša v tem primeru 144 ECU na ha.

Podrobne informacije so na razpolago v uradih Kmečke zveze.

NUOVA AGRICOLTURA / POZORNOST OBISKU CIA IN KZ NA KVIRINALU

Debellis prejel odgovor s predsedstva

V zvezi s pozivom predsednika Kmečke zveze za zaščitni zakon za našo manjšino

Predsednik Kmečke zveze Alojz Debellis je prejel te dni pismeno sporočilo generalnega tajnika predsednika Republike Gaetana Gifuniya, ki se glasi: »Po naročilu predsednika Republike vam odgovarjam na poziv, ki ste ga naslovili na predsednika države, da bi parlament čimprej odobril zaščitni zakon za slovensko skupnost v Italiji. Glede tega vam sporočam, da sem o tem že obvestil podtajnika predsedstva ministrskega sveta dr. Enrica Michellija s prošnjo, naj vprašanju posveti potrebno pozornost.

V pričakovanju, da vam bom lahko sporočil nove vesti, vas prsrčno pozdravljam.»

Mesečna informativno - strokovna revija »Nuova Agricoltura« Vsedržavne zveze kmetov Italije, ki izhaja v več stotisočih izvodih, je naslovno barvno stran svoje zadnje številke posvetila prav obisku delegacije CIA in Kmečke zveze iz naše dežele pri predsedniku republike Scalfaru na Kvirinalu. Na naslovnici (na sliki) so od leve proti desni: Danilo Canesin, predsednik CIA za gorjsko pokrajino, Ennio Benedetti, predsednik CIA za videmsko pokrajino, Alojz Debellis, predsednik KZ in Edi Bukavec, tajnik KZ iz Trsta. V rokah držijo darila (domače izdelke in pridelke in nase dežele), ki so jih poklonili predsedniku Scalfaru. Predsednik Debellis drži v roki kraški kolac. Zadruga Nas Kras nas je v zvezi s tem kolacem naprosila, naj povemo (kar smo prejšnji teden žal izpustili), da poročni kolac za vsako krasko Kmečko občino (prav tako pa tudi tega, ki ga je delegacija Kmečke zveze poklonila predsedniku), spece in daruje pekarna Cok z Opčin.

V topli zimi rumeni jasmin že zacvetel

Marsikje v Trstu je v teh toplih zimskih dneh zacvetel rumeni jasmin (slika M. Maganje je posneta pod zgradbo PD v Ul. Montecchi). Ta okrasna grmovnica cvete običajno februarja in marca, tokrat pa se je zbudila dober mesec prej. Sicer pa rumeni jasmin ni prva zimsko cvetoča grmovnica. Ponavadi ze v decembru

zacvete japonska nesplja s svojimi rumenimi socveti, sledi ji okrog Bozica rumeno cvetoci kalikantum, potem je nekako na vrsti rumeni jasmin, nakar svoje razkosno rumeno cvetje (pred listjem) ponudi očem se forsicija. Pri nas konec februarja in v marcu, v visjih legah pa celo tja do aprila-maja.

JASNO	ZMERNO OBLAČNO	OBLAČNO	RAHEL	ZMEREN	MOČAN	RAHEL	ZMEREN	MOČAN	NEVIHTE	VETER	MEGLA	TOPLA FRONTA	HLADNA FRONTA	OKLUZIJA	SREDIŠČE CIKLONA	SREDIŠČE ANTI-CIKLONA

VREMENSKA SLIKA

Nad večjim delom Evrope se razteza območje visokega zračnega pritiska. S severovzhodnimi vetrovi priteka v višinah k nam hladen zrak.

Temperature zraka so bile izmerjene včeraj ob 7 in 13 uri.

DOLŽINA DNEVA

Sonce vzide ob 7.34 in zatone ob 17.01
Dolžina dneva 9.27.

LUNINE MENE

Luna vzide ob 4.47 in zatone ob 14.27.

MORJE

Morje razgibano, temperatura morja 10,9 stopinje C.

PLIMOVANJE

Danes: ob 1.17 najnižje -9 cm, ob 7.13 najvišje 43 cm, ob 14.15 najnižje -55, ob 20.51 najvišje 28 cm.
Jutri: ob 2.03 najnižje -14 cm, ob 7.45 najvišje 47 cm, ob 14.47 najnižje -62, ob 21.21 najvišje 35 cm.

TEMPERATURE V GORAH

	°C	°C
500 m	-1	2000 m -7
1000 m	-2	2500 m -8
1500 m	-6	2864 m -9

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda R. Slovenije

DANES

Na Primorskem in ob Jadranu bo delno jasno, pihala bo burja. V sosednjih pokrajinah Avstrije bo delno jasno. Drugod bo zmerno do pretežno oblačno. Zjutraj bo po nekaterih kotlinah nastala megla. Najnižje jutranje temperature bodo od -8 do 4, najvišje pa okoli 8 stopinj C.

JUTRI

V ponedeljek bo na Primorskem delno jasno, pihala bo burja. Drugod bo zmerno do pretežno oblačno. V torek bo delno jasno, zjutraj bo po nizinah megla. Burja na Primorskem bo ponehala.

TURIZEM / SMUČARSKI PARADIŽ MED GORAMI ARLBERGA V AVSTRIJI

Lech so odkrile tudi kronane glave

Lech, Oberlech, Zürs, Stuben, St. Anton in St. Christoph. Skupna dolžina smučarskih prog znaša 260 kilometrov (samo na področju Lecha in Zürsa 110 km), za hiter prevoz smučarjev na smučisca pa deluje 10 gondolskih žičnic, 36 sedežnic in 40 vlečnic. V vseh krajih je poskrbljeno tudi za smučarsko solo, v kateri poučuje 250 smučarskih učiteljev. Težavnost prog je različna od težkih (78 km), srednje težkih (110 km) pa do lahkih (78 km), razporejene pa so na smučiscih na višini od 1500 metrov do približno 2800 metrov. In kar je najvažnejše, v Lechu snega nikoli ne primanjkuje. Cene smučarskih vozovnic grede od 465 silingov za en dan do 2600 za teden dni.

Razvoj Lecha je bil izredno hiter. Se leta 1950 je bil kraj turistično praktično nepoznan in je s svojimi 1300 lezišci brez težav zadostil ponudbi. Toda slikovita cesta »Flexenstrasse«, ki je lani slavila stoletnico obstoja, je takrat se služila osnovnemu namenu, da je Lech povezovala z ostalim svetom. Cesta obstaja tudi danes, njen namen pa je drugačen: zdaj ostali svet povezuje z Lechom. V skladu s tem je naraslo tudi število lezišč, ki so jih v Lechu in Zürsu lahko ponujali turistom. Leta 1970 je njihovo število naraslo na 4300, danes pa jih je že 8500 in direktor turi-

stičnega urada v Lechu Hubert Schwärzler pravi, da imajo vsi prebivalci turizem v genih in da najbrž celo domači kaplan oddaja kakšno sobo. Pri tem je treba povedati še nekaj. Lastniki turističnih objektov so izključno domačini. Če hoče nekdo od zunaj kupiti kako nepremičnino, mu prijazno vendar odločno odgovorijo, da zal to ni mogoče.

Pravo posebnost predstavlja hotelsko naselje Oberlech na nadmorski višini 1730 metrov, sredi smučisc. Do tja ne pelje nobena cesta, 17 hotelov pa je z Lechom povezano s predorom, ki je dolg več kot kilometer in po katerem z električnimi lokomotivami prevažajo prtljago gostov in vse druge potrebne stvari za nemoteno delovanje hotelskega kompleksa. Predor je namenjen tudi pescem. Gre za edinstven projekt na svetu, tako da v Oberlechu sploh ni prometa. Avtomobili hotelskih gostov ostanejo v garaži v Lechu, gostje pa do hotelov pridejo s kabinsko žičnico, ki vsak dan vozi do enih ponoči.

Kot rečeno, prebivalcev Lecha (in tudi Zürsa) ne zanima množični turizem. Njihovo geslo je kvaliteta in udobje. Zato ni nič čudnega, da je največ turističnih objektov s stiri ali petimi zvezdicami. Od teh je morda najbolj znan hotel Post v centru mesta. Lani je praznovala petdesetletnico delovanja, med njegovimi stalnimi gosti pa so številne znane osebnosti, med katerim pa ni bilo princeze Diane. V zvezi s tem krozi anekdota, da so v Postu zavrnilo prošnjo princeze Diane, da naj ji rezervirajo prostor v hotelu za počitnice.

Odgovor, ki naj bi ga dobila, je bil ne-navaden: »Zal ni prostora. Hotel je popolnoma zaseden.« Diana se je nato obrnila na sosednji hotel Arlberg, kjer pa so ji prostor takoj našli in od takrat je Diana hodila tja. Lastnica hotela Post sicer tega ni hotela potrditi, vendar pa se je pri tem skrivnostno smehljala, tako da je najbrž precej resnice v tem.

LECH - Zelene zime, visoke temperature, klimatske spremembe in pa zelja mednarodne smučarske zveze FIS, da bi tekme za svetovni smučarski pokal naredila čim bolj atraktivne, so bile vzrok za pravo malo vojno med organizatorji tekem svetovnega pokala v Evropi. Tudi ko se odloča o svetovnih prvenstvih, kandidatov ne manjka. Vse to prinaša veliko ljudi, zaslužek in popularnost krajem, ki gostijo te tekme.

Toda nekaterim je ta boj deveta brigada. Mednje sodi Lech, malo mestece v osrčju Arlberga v Avstriji, ki je le dobro uro vožnje oddaljen od Innsbrucka in dve od letališča v Zürichu oziroma le dvajset kilometrov od morda sirsme krogu ljubiteljev smučanja bolj znanega St. Antona. Prebivalci Lecha, ki so že gostili tekme svetovnega pokala, so se zavestno odločili, da se v bodoče tekme odpovedo, zavrnilo pa so tudi ponudbo St. Antona, ki bo leta 2001 organizator svetovnega prvenstva v alpskem smučanju, da bi katero od preizkušanj organizirali na smučarskih terenih v Lechu. S tem so se seveda odpovedali tudi množici turistov in velikemu zaslužku.

Nespametna in kratkovidna odločitev? Če gledamo z očmi prebivalcev Lecha, je odgovor lahko samo negativen. Njih množični turizem ne zanima. Rajsji imajo mir, ki ga njihovi gostje tudi pričakujejo. Marsikdo ima to mestece za avstrijski St. Moritz, za svoje zimske počitnice pa si ga že dolga leta izbirajo nekatere evropske pa tudi arabske kronane glave. Tudi princesa Diana je bila tam reden gost.

Nad številom gostov se ne morejo pritoževati, saj Lech in bližnji Zürs obisce letno približno 150.000 turistov, od katerih jih kar 85 odstotkov pride pozimi. Od konca novembra do konca aprila, kolikor casa traja zimska sezona, pa zabeležijo približno 1.100.000 nočitev. Tem gostom je treba dodati še številne dnevne obiskovalce (tudi do 5 tisoč dnevno, ko je sezona na višku), tako da je tudi zaslužek temu primeren. Vendar pa enodnevnih turistov ne gledajo preveč navdušeno, tako da so se odločili, da v najvišji sezoni omejijo število do take mere, da na smučiscih ni prevelike gneče.

Smučarsko območje Arlberg obsega

Marsikdo se bo seveda vprašal, kajne pa so cene v tem tako opevanem Lechu. Cene razen v redkih primerih niso pretirano visoke. Za vsakogar (posebna ponudba je namenjena mladim) skušajo najti kaj ustreznega. Seveda je treba kvaliteto in udobje primerno plačati. Toda nad tem se nihče ne pritožuje. Če gost na koncu počitnic potegne crto, lahko mirno ugotovi, da je za ustrezno ceno dobil več, kot marsikje drugje...
Rado Gruden